

Project title: « Hold Greece»

Research, creation, design and execution of products: Hara Antonatou
e-mail: antonatouhara@gmail.com

2017 Graphic Design Department, TEI ATHENS
Concept and content development support: Eleni Glinou

A travel through the history and development of Greek Drachma currency. Its forms and uses through the centuries. The research derives its inspiration from museums about the Greek currency, archaeologists studies, archives etc. This study is about creating a brand of products that reflects the message «Hold Greece», metaphorically: « be aware of the values of your country» and literally because the products of the brand are bags. This project is also a sociological statement of positive design solutions in reflection to the Greek financial crisis.

Copyright © 2017 ALL RIGHTS RESERVED
DESIGN BY HARA ANTONATOY

ΧΑΡΑ ΑΝΤΩΝΑΤΟΥ

**ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΜΕΛΕΤΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

1	ΕΡΕΥΝΑ ΟΠΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ	11
2	ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ ΕΠΙΡΡΟΕΣ	15
3	ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ.....	19
4	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	23
5	ΜΟΝΟΧΡΩΜΙΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ	27
6	ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΛΕΤΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ	31
7	ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΑ	37
8	ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΜΕΛΕΤΗ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1	ΙΔΕΑ ΚΑΙ ΕΜΠΝΕΥΣΗ.....	55
2	ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ.....	59
3	ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	65
4	ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ.....	77
5	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ CONCERT ΚΑΙ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ.....	89
6	ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ.....	99
7	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.....	111
8	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ.....	121
9	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	139

◁▷ ▷▷ ▷▷ ▷▷ ▷▷ ▷▷

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΜΕΛΕΤΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

1 ΕΡΕΥΝΑ
ΟΠΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

1 ΕΡΕΥΝΑ ΟΠΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

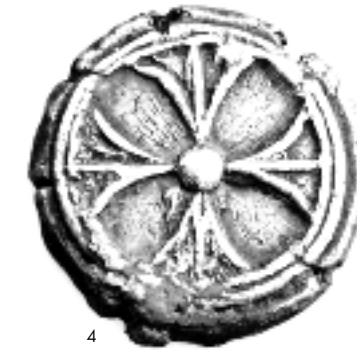
Η ερευνητική διαδικασία για την σχεδίαση του λογοτύπου της εταιρίας «HOLD GREECE» έγινε με σημείο αναφοράς τα ελληνικά νομίσματα και χαρτονομίσματα της δραχμής από την αρχαιότητα μέχρι και τους νεότερους χρόνους.

Ο τίτλος του λογοτύπου «HOLD GREECE» νοηματικά προέκυψε από τη σημασία της λέξης «δραχμή» και τον τρόπο με τον οποίο ορίστηκε η αξία της. Πιο αναλυτικά, η δραχμή προέρχεται από το ρήμα «δράττω», που σημαίνει αρπάζω (δράττομαι = πιάνω σφικτά). Στην αρχαιότητα μια δραχμή ήταν ίση προς έξι οβολούς, νόμισμα το οποίο στην παλαιότερη μορφή του είχε σχήμα ράβδου. Το πάχος του ήταν τόσο, ώστε η κούφτα ενός ανδρικού χεριού να μπορεί να πιάσει έξι από αυτούς. Έτσι εκ του δράττω (όσους οβολούς μπορούσε να αδράξει η παλάμη) προκύπτει η λέξη δραχμή.

Το νόημα του τίτλου σχετίζεται με τα κύρια προϊόντα της εταιρίας (τσάντες, πορτοφόλια, θήκες) τα οποία τα κρατάει κανείς στα χέρια του (hold / κρατάω, κρατώ ρμ) και τα έχει πάντα μαζί του. Συγχρόνως, κρατάει στα χέρια του κάτι από Ελλάδα και την αρχαία κληρονομιά της.

Στοιχεία ξεχωριστού ενδιαφέροντος και πηγή έμπνευσης για τον σχεδιασμό του λογοτύπου είναι τα νομίσματα που έχουν στην σύνθεσή τους στίγματα τα οποία δηλώνουν την αξία του νομίσματος, όπως και αυτά που απεικονίζουν πιο μινιμαλιστικά σχέδια. Τέλος, αντλήθηκαν γραφιστικά και τυπογραφικά στοιχεία από τα χαρτονομίσματα της περιόδου όπου η Ελλάδα βρισκόταν υπό την ιταλική κατοχή το 1943-45.

Παρουσιάζονται ενδεικτικά κάποια από αυτά, όπως είναι το κατοχικό χαρτονόμισμα 10 δισεκατομμυρίων δραχμών (βλ.εικ.1) και το κατοχικό χαρτονόμισμα 500 δραχμές (βλ.εικ.2). Επίσης από τα αρχαία νομίσματα παρουσιάζονται, το νόμισμα Φλιούς που απεικονίζεται το αρχικό γράμμα Φ και τέσσερις στιγμές, σημείο αξίας(βλ.εικ.3), η αργυρή δραχμή που απεικονίζεται ένας τροχός(βλ.εικ.4), ένας αργυρός στατήρ που απεικονίζεται ένα γεωμετρικό σχήμα (βλ.εικ. 5) και το χάλκινο ημίλιτρον Ιμέρας που απεικονίζει έξι στιγμές, σημείο αξίας (βλ.εικ.6).

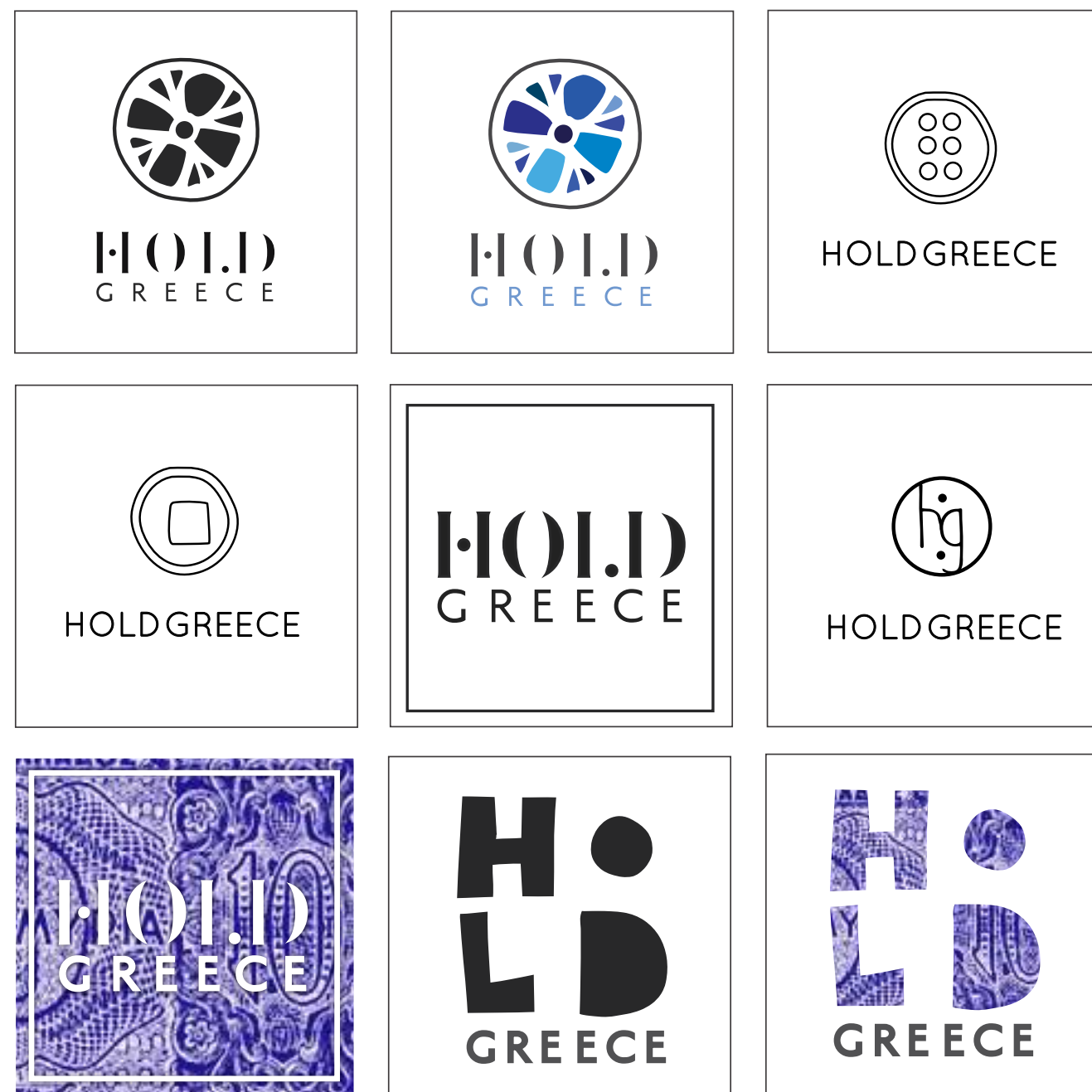

2 ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΡΟΣΕΣ

2 ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ ΕΠΙΡΡΟΕΣ

Τα προσχέδια που παρουσιάζονται ενδεικτικά, έγιναν κατά την διάρκεια έρευνας της σχεδίασης του λογοτύπου. Για τον σχεδιασμό του κάθε λογοτύπου αντλήθηκαν στοιχεία από τις εικόνες των χαρτονομισμάτων και νομισμάτων που έχουν ήδη παρουσιαστεί σε προηγούμενη σελίδα. Τα συμπεράσματα από την έρευνα αυτή ήταν ότι τα προσχέδια αυτά ως αυτοτελή λογότυπα είχαν ικανοποιητικό αποτέλεσμα αλλά για την χρήση τους ως λογότυπα της συγκεκριμένης εταιρίας δεν ήταν συμβατά. Για το λόγο αυτό η σχεδιαστική έρευνα κινήθηκε σε ένα πιο απλό λογότυπο με συμβατή τυπογραφία ώστε να αναδεικνύει και να τονίζει περισσότερο άλλα στοιχεία.

3 ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

3 ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

Το λογότυπο, όπως εξελίχθηκε από την ερευνητική διαδικασία, αποτελείται από απλή τυπογραφία του τίτλου, η οποία εντάσσεται σε ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο και έχει μία μικρή διακοσμητική γραφή, στοιχεία τα οποία ενοποιούν το λογότυπο και παραπέμπουν στο σχήμα των χαρτονομισμάτων και στην γραφιστική τους απεικόνιση. Αυτό το μικρό διακοσμητικό στοιχείο όπως και πολλά άλλα παρόμοια στοιχεία υπάρχουν στα περισσότερα χαρτονομίσματα εκείνης την εποχής και συγχρόνως είναι ένα σχέδιο που θυμίζει Ελλάδα!

Το λογότυπο κινείται σε μινιμαλιστικά πλαίσια και έχει αυστηρό και σοβαρό ύφος, ώστε να συνάδει με τον επαγγελματισμό του όλου εγχειρήματος. Έτσι ξεχωρίζει ο ρόλος του ως λογότυπο και έρχεται σε αντίθεση με τα σχέδια των τυπωμάτων, έχοντας ως στόχο να τα προτείνει και να μην τα ανταγωνίζεται σχεδιαστικά.

Η απλότητα και καθαρότητα του σχεδιασμού σε συνδυασμό με στοιχεία ελληνικότητας, δημιουργούν ένα λογότυπο σύγχρονο και φιλικό για όλους. Ο τίτλος του λογοτύπου αποτελείται από δύο μικρές λέξεις που έχουν νοηματικό βάρος, είναι σύντομος, ευκρινής και τον συγκρατεί κανείς εύκολα. Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για το λογότυπο μιας εταιρίας η οποία έχει εμπορικούς και επιχειρηματικούς στόχους.

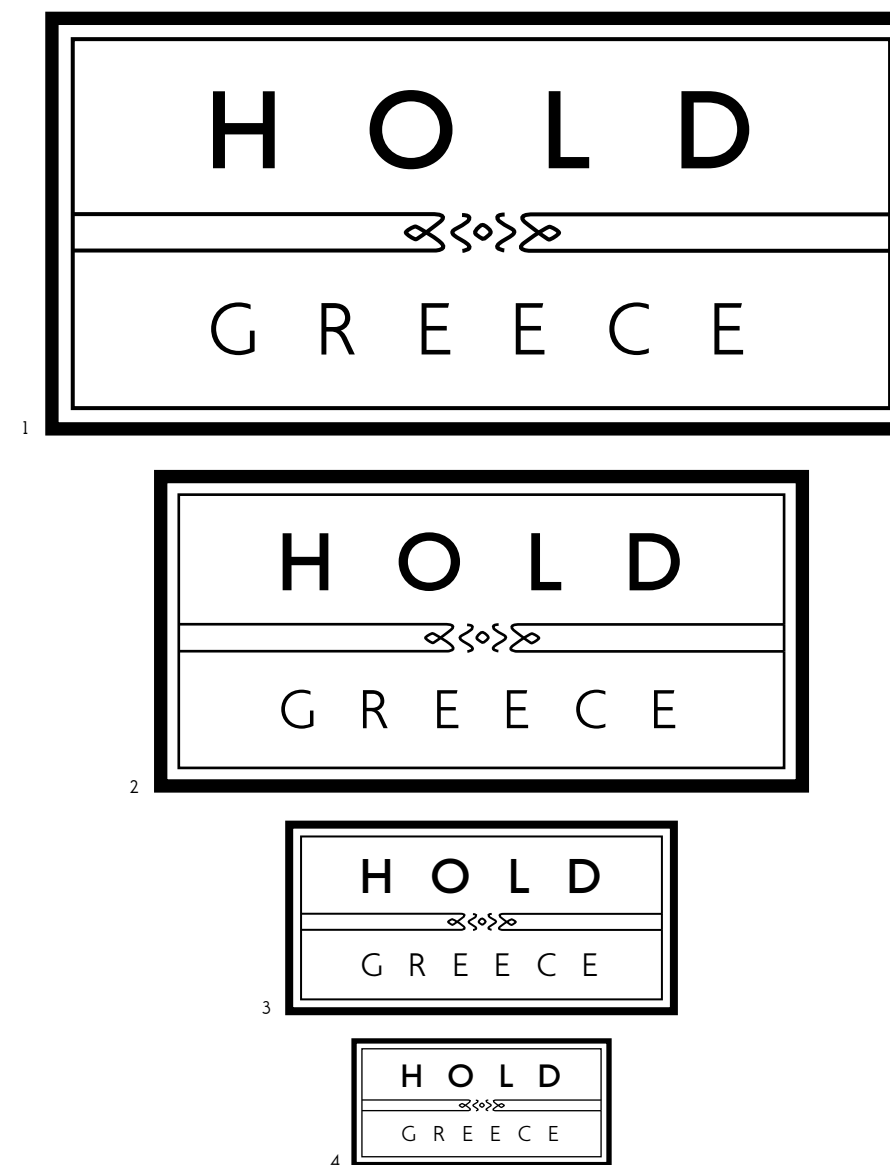

4 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

4 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Το λογότυπο είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να μπορεί να έχει εφαρμογές σε πολλά διαφορετικά αντικείμενα αλλά και μεγέθη. Ο σχεδιασμός του λογοτύπου έγινε έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί και να είναι ευανάγνωστο στο κοινό ακόμα και όταν τυπώνεται σε μικρές διαστάσεις, όπως για παράδειγμα σε μικρές υφασμάτινες ετικέτες.

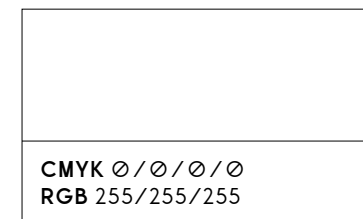
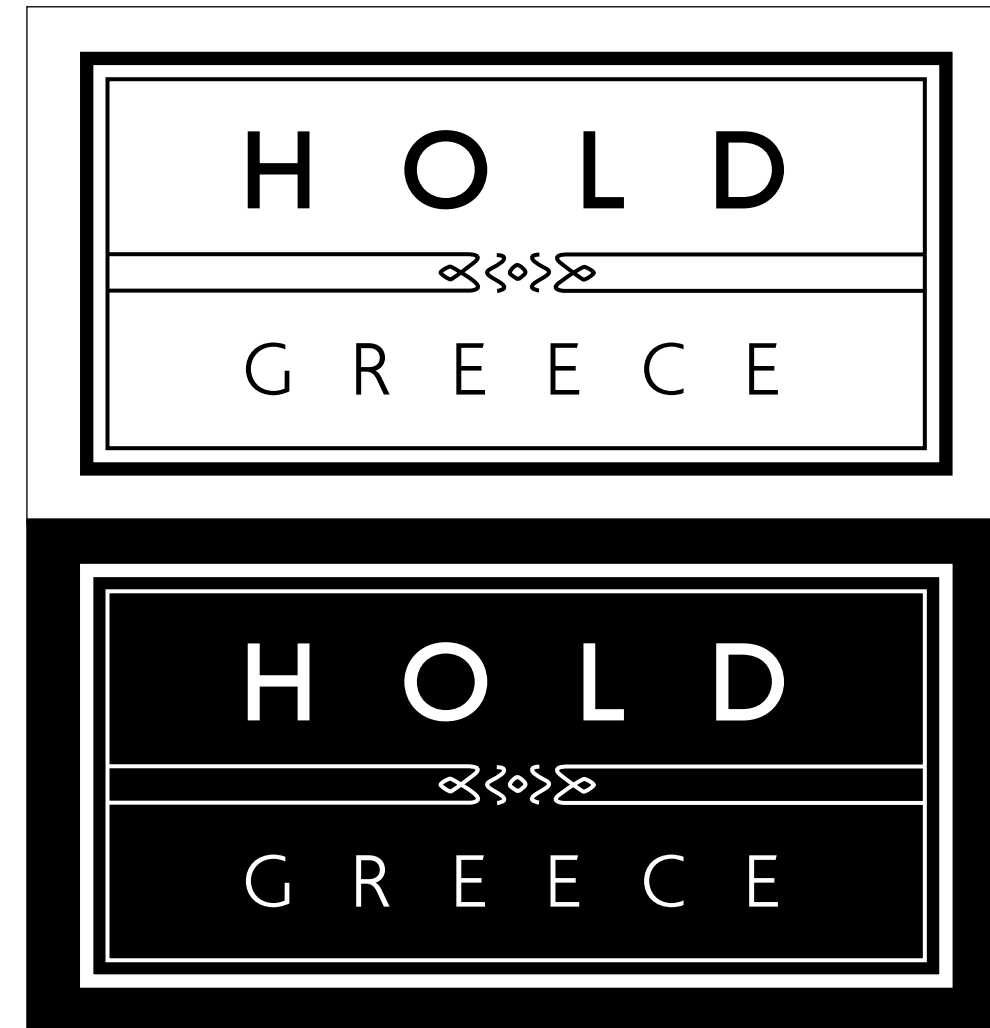
Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διαστάσεις 11,3x5,4 cm (βλ.εικ.1), το λογότυπο μπορεί να τυπωθεί πάνω σε αφίσες (διαστάσεων 50x70cm) και σε αυτοκόλλητα (διαστάσεων 14,5x7,5cm). Αντίστοιχα υπάρχει και η διάσταση 8,4x4cm (βλ.εικ.2), στην οποία το λογότυπο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ιστοσελίδα, σε αφίσες A3 χαρτί, σε τσάντες και σε αυτοκόλλητα. Ακόμα υπάρχει και η διάσταση 5x2,4cm (βλ.εικ.3) στην οποία το λογότυπο μπορεί να τυπωθεί σε φακέλους (διαστάσεων 21x14cm), σε καρτελάκια (διαστάσεων 7x11cm) και σε επιστολόχαρτο A4 χαρτί. Τέλος, η μικρότερη διάσταση 3,3x1,6 cm (βλ. εικ.4), στην οποία μπορεί να τυπωθεί το λογότυπο είναι σε εταιρικές κάρτες (διαστάσεων 9x5cm), σε ετικέτες από ύφασμα (διαστάσεων 6x4cm) και σε ευχετήριες κάρτες (διαστάσεων 10x15 cm).

5 ΜΟΝΟΧΡΩΜΙΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

Ο μαυρόασπρος συνδυασμός επιλέχθηκε στο πλαίσιο του ύφους και του νοήματος όλης της εταιρικής ταυτότητας και του λογοτύπου. Η μονοχρωμία αυτή είναι το επικρατέστερο στυλ της εταιρικής ταυτότητας και θα χρησιμοποιηθεί σε όλες τις εφαρμογές της, όπως είναι οι κάρτες, οι καρτέλες, οι ετικέτες, οι ιστοσελίδες, τα βιβλία, τα αυτοκόλλητα κ.α. Σε ορισμένες περιπτώσεις, και μόνο στα προϊόντα της εταιρίας, όπως θα δούμε παρακάτω, το λογότυπο κατ'εξαιρέση θα μπορεί να τυπωθεί και σε τέσσερα ακόμη χρώματα.

6 ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΛΕΤΑ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

Η επιλογή έγινε με βάση τα χρώματα που προκύπτουν από την επεξεργασία των τελικών σχεδίων των χαρτονομισμάτων. Παρακάτω παρουσιάζονται ενδεικτικά, τέσσερα χρωματικά επεξεργασμένα χαρτονομίσματα των οποίων οι αποχρώσεις θα χρησιμοποιηθούν και για την εφαρμογή του λογοτύπου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στο υφασμάτινο ταρπελάκι της τσάντας. Ακόμα ο κωδικός του μπλέ χρώματος θα είναι το βασικό χρώμα της εταιρικής ταυτότητας και θα χρησιμοποιείται σε διάφορες εφαρμογές της, όπως οι εταιρικές κάρτες, φακέλοι, επιστολόχαρτα κ.λ.π.

CMYK 100/40/0/0
RGB 0/116/186
PANTONE 3005 C

CMYK 15/100/75/8
RGB 165/28/52
PANTONE 200 C

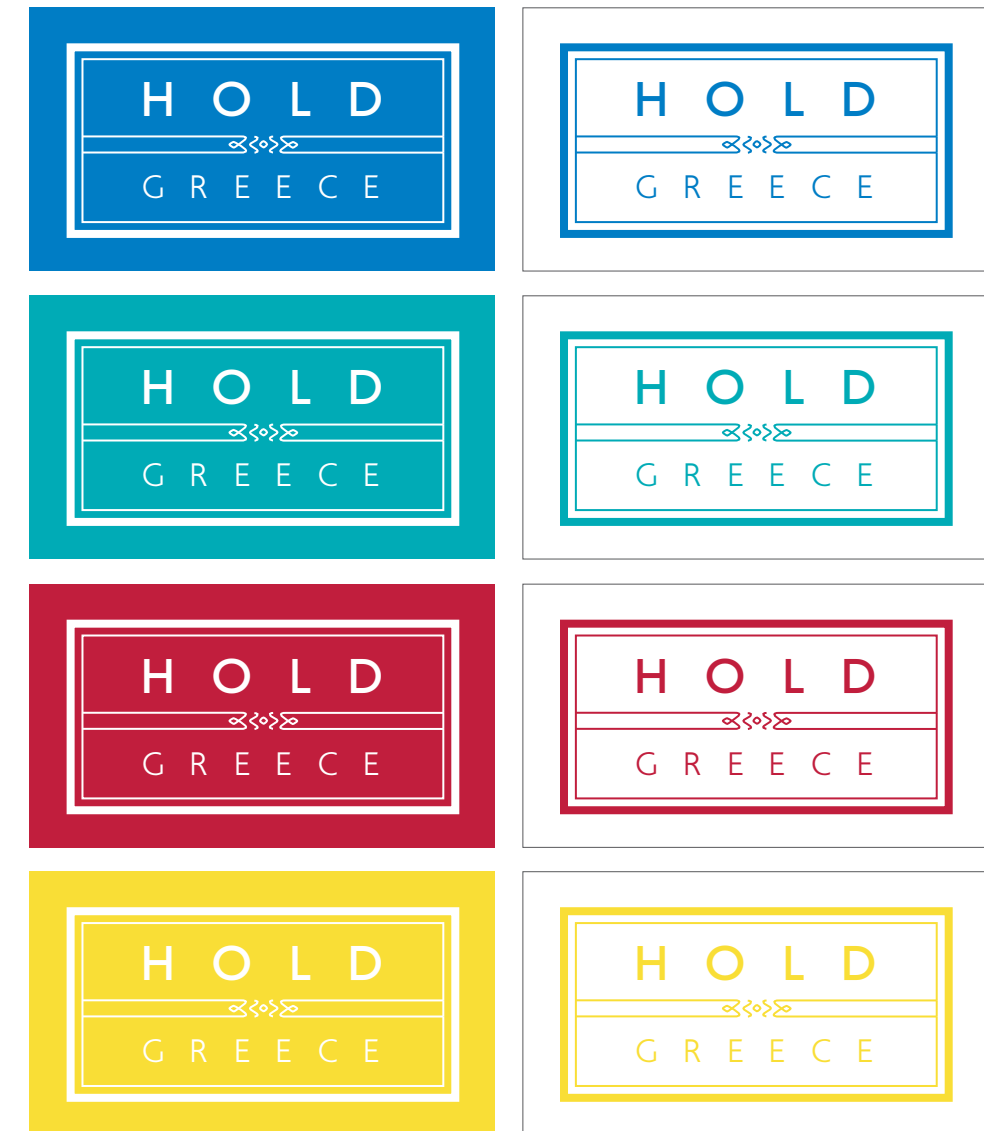

CMYK 80/8/30/0
RGB 85/164/179
PANTONE 7710 C

CMYK 5/8/90/0
RGB 245/223/62
PANTONE 107 C

Η επιλογή του κωδικού χρώματος για το κάθε ταρπελάκι θα γίνεται ανάλογα με την απόχρωση που θα έχει το σχέδιο της κάθε τσάντας. Τα χρώματα που επιλέχθηκαν είναι έντονα και δίνουν μια πιο σύγχρονη και ευχάριστη ματιά στην οπτική ταυτότητα του σχεδιασμού. Ενδεικτικά, το λογότυπο δύναται να τυπωθεί πάνω στα τέσσερα χρωματιστά υφάσματα, στην «αρνητική» του μορφή, δηλαδή με λευκό μελάνι πάνω στο χρώμα, αλλά και το αντίστροφο σε λευκό ύφασμα.

 ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΕΣ
ΚΕΙΜΕΝΑ

7 ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΑ

Η γραμματοσειρά που χρησιμοποιείται στο λογότυπο είναι η PF Transport, η οποία διατίθεται στην ψηφιακή ελληνική αποθήκη (www.fonts.gr). Η γραμματοσειρά αυτή είναι σύγχρονη και απλή, ώστε να εξυπηρετεί το στόχο και το ύφος του σχεδιασμού του λογότυπου αλλά και όλης της εταιρικής ταυτότητας. Με την γραμματοσειρά αυτή το λογότυπο είναι απλό και γίνεται εύκολα αντιληπτό από τον θεατή. Η γραμματοσειρά αυτή διαθέτει όλα τα πάχη, αλλά για το συγκεκριμένο λογότυπο επιλέχθηκε Bold και Medium για το «HOLD» και για το «GREECE» αντίστοιχα. Η απόσταση των γραμμάτων (διάκενο) για το «HOLD» είναι (AV 725) και για το «GREECE» είναι (AV 792).

H O L D / G R E E C E

PF Transport Medium / Light, 42pt / 28pt και VA 725 / 792

Χρησιμοποιείται medium, 42pt, VA 725 για το «HOLD» και light, 28pt, AV792 για το «GREECE»

H O L D / G R E E C E

PF Transport Medium / Light, 31pt / 21pt και VA 725 / 792

Χρησιμοποιείται medium, 31pt, VA 725 για το «HOLD» και light, 21pt, AV792 για το «GREECE»

H O L D / G R E E C E

PF Transport Medium / Light, 25pt / 17pt και VA 725 / 792

Χρησιμοποιείται medium, 25pt, VA 725 για το «HOLD» και light, 17pt, AV792 για το «GREECE»

H O L D / G R E E C E

PF Transport Medium / Light, 21pt / 14pt και VA 725 / 792

Χρησιμοποιείται medium, 21pt, VA 725 για το «HOLD» και light, 14pt, AV792 για το «GREECE»

Η γραμματοσειρά PF Transport που χρησιμοποιείται σε κείμενα και τίτλους, όπως για παράδειγμα στα κείμενα που θα έχουν τα καρτελάκια και οι εταιρικές κάρτες, είναι η ίδια με αυτή που χρησιμοποιήθηκε και για τον σχεδιασμό του λογοτύπου. Για τους τίτλους και τα κείμενα υπάρχουν οι επιλογές Medium, Regular, Light και Thin. Η απόσταση των γραμμάτων(διάκενο) είναι (AV 10).

GREECE / GREECE / GREECE / GREECE
ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ
Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα

PF Transport Medium / Regular / Light / Thin, 22pt και VA 10
 Χρησιμοποιούνται για τίτλους τα κεφαλαία και για κείμενα τα πεζά

GREECE / GREECE / GREECE / GREECE
ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ
Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα

PF Transport Medium / Regular / Light / Thin, 17pt και VA 10
 Χρησιμοποιούνται για τίτλους τα κεφαλαία και για κείμενα τα πεζά

GREECE / GREECE / GREECE / GREECE
ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ
Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα

PF Transport Medium / Regular / Light / Thin, 13pt και VA 10
 Χρησιμοποιούνται για τίτλους τα κεφαλαία και για κείμενα τα πεζά

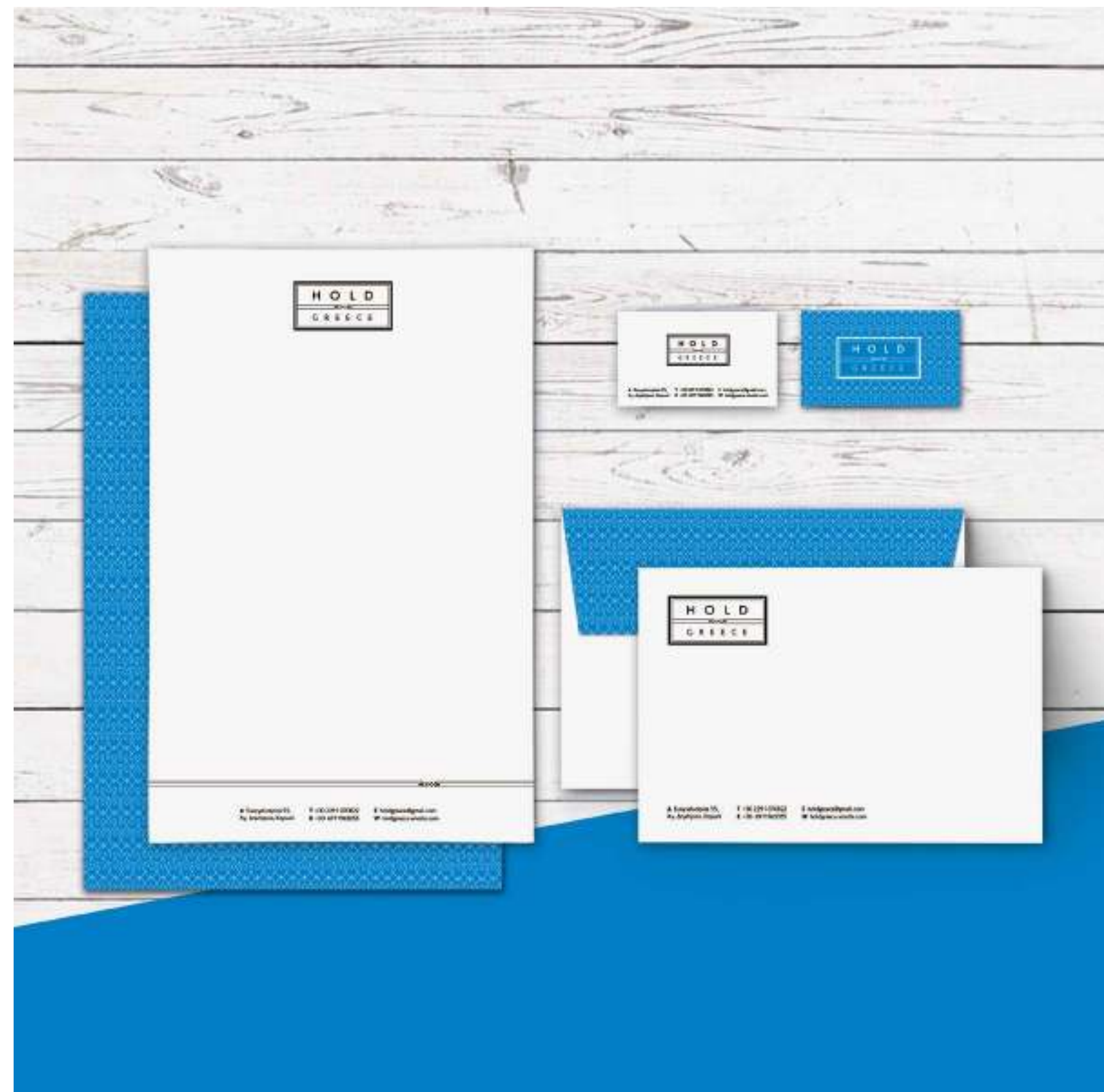
GREECE / GREECE / GREECE / GREECE
ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ
Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα

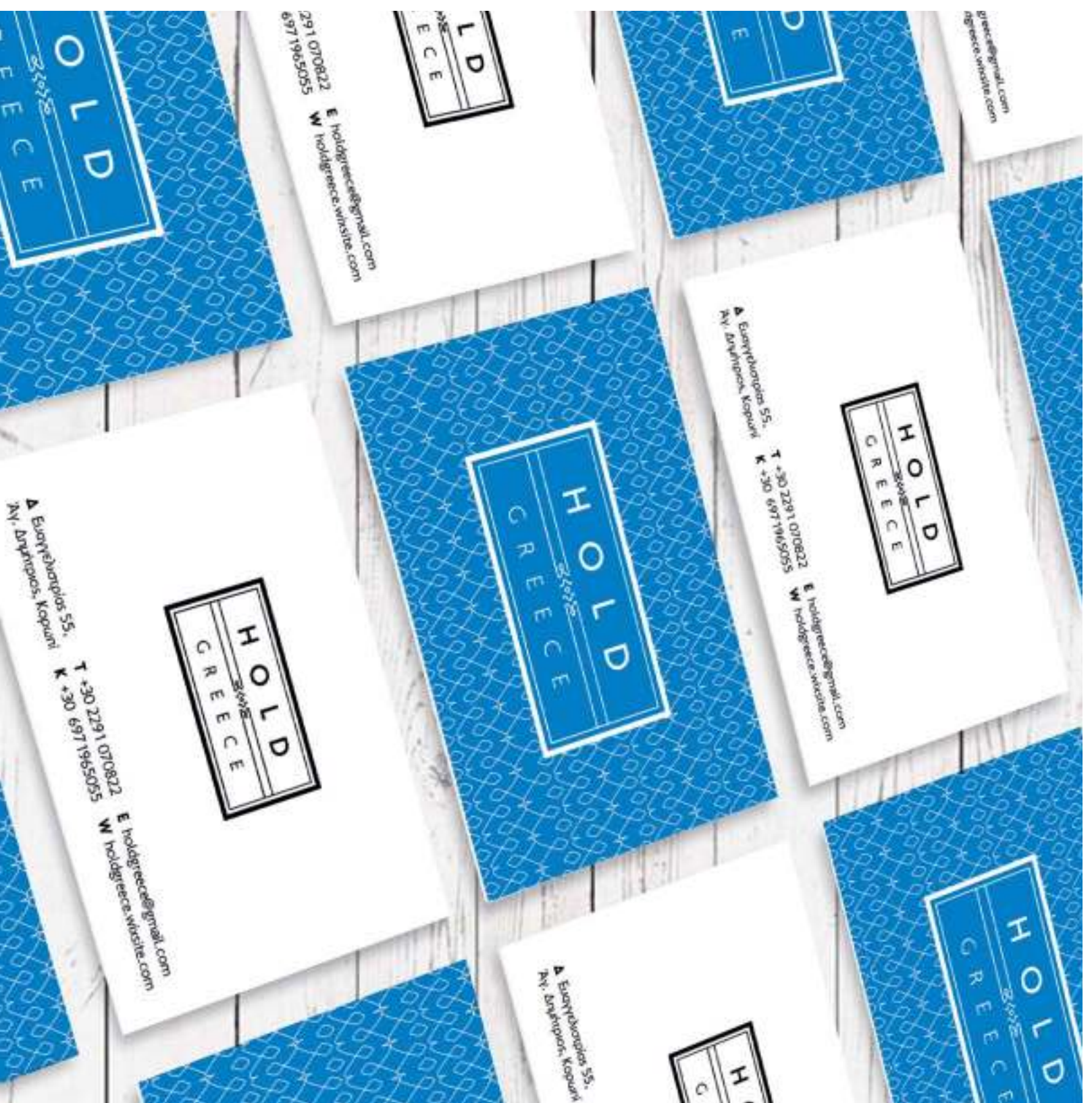
PF Transport Medium / Regular / Light / Thin, 10pt και VA 10
 Χρησιμοποιούνται για τίτλους τα κεφαλαία και για κείμενα τα πεζά

GREECE / GREECE / GREECE / GREECE
ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ / ΕΛΛΑΔΑ
Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα / Ελλάδα

PF Transport Medium / Regular / Light / Thin, 8pt και VA 10
 Χρησιμοποιούνται για τίτλους τα κεφαλαία και για κείμενα τα πεζά

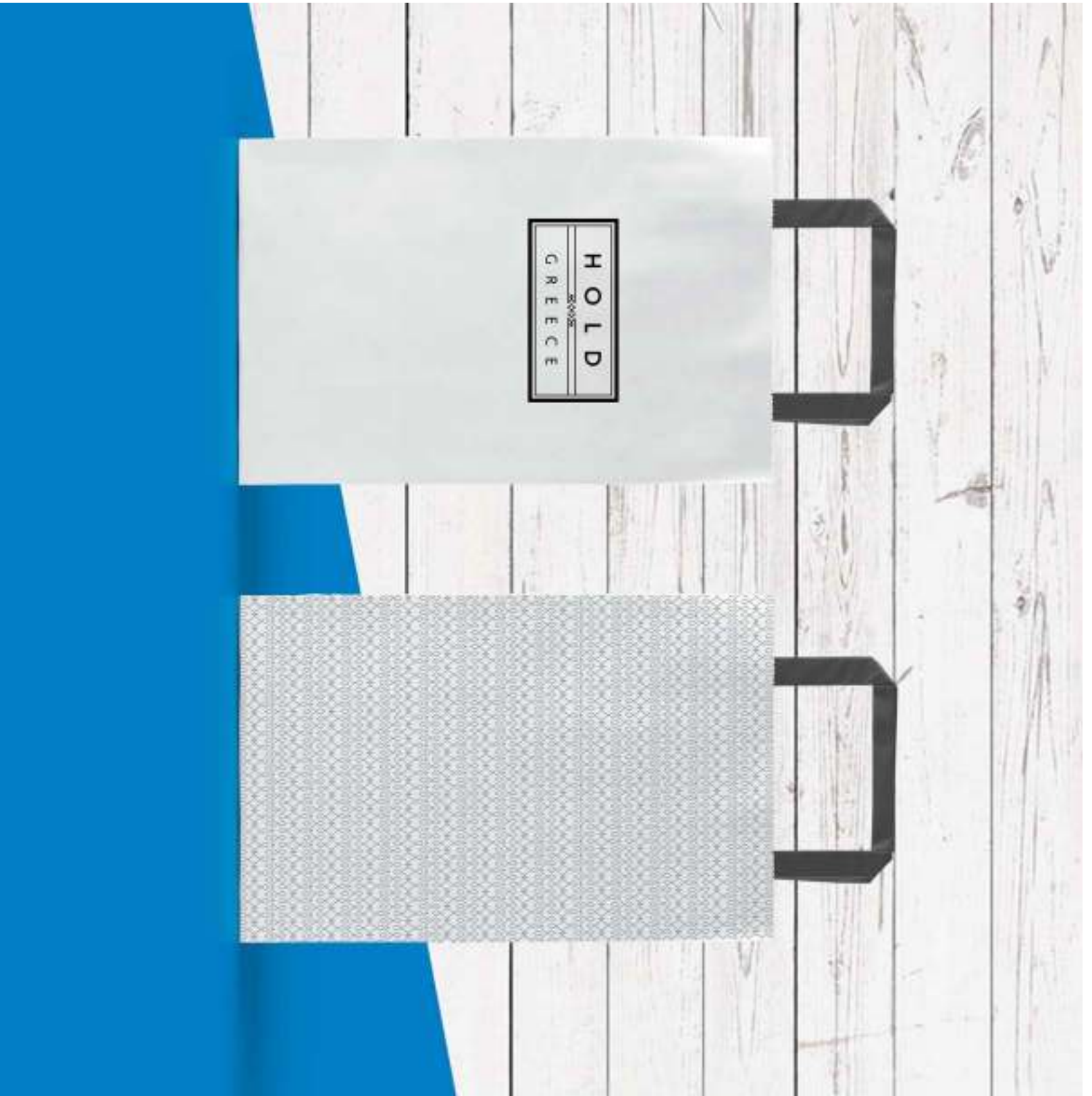
8 ΣΥΝΘΕΣΗ
ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ

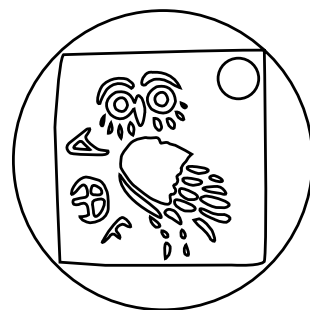

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΜΕΛΕΤΗ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

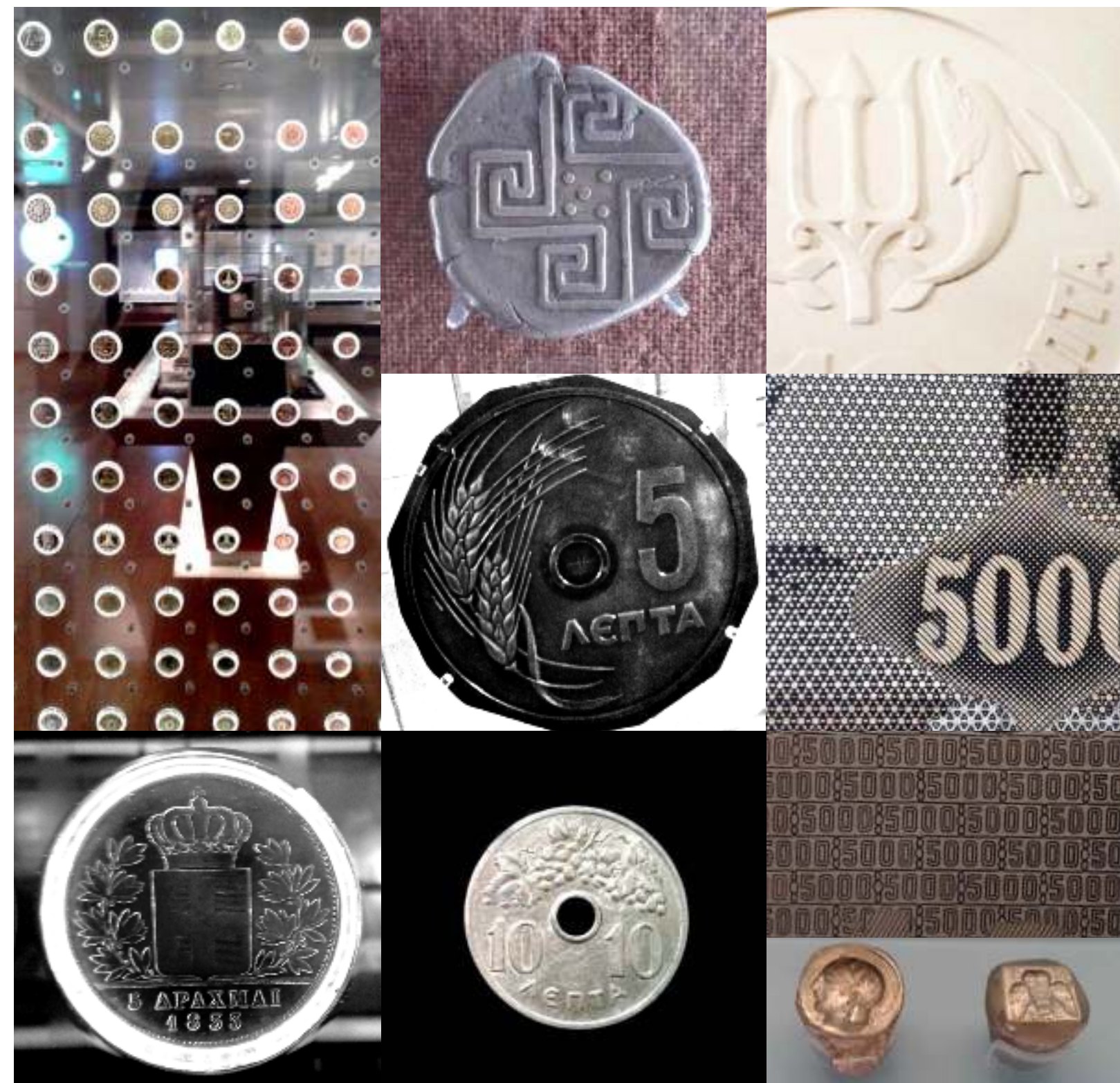
1 ΙΔΕΑ ΚΑΙ ΕΜΠΝΕΥΣΗ

1 ΙΔΕΑ ΚΑΙ ΕΜΠΝΕΥΣΗ

Την **ιδέα** της πτυχιακής μου εργασίας την εμπνεύστηκα, έχοντας εντυπωσιαστεί από τα **σχέδια** των αρχαίων ελληνικών νομισμάτων και χαρτονομισμάτων. Έτσι ξεκίνησα να **ερευνώ** και να **συλλέγω** υλικό για τα **νομίσματα** από βιβλία που είχα, από το διαδίκτυο και από μουσεία, όπως το Νομισματικό Μουσείο και της Τράπεζας της Ελλάδος.

Παράλληλα ένας σημαντικός παράγοντας στην ιδέα της πτυχιακής μου, ήταν το γεγονός ότι η μητέρα μου φτιάχνει χειροποίητες τσάντες. Έτσι δημιουργήθηκε η ιδέα των χειροποίητων **σουβενίρ** με κύριο προϊόν τσάντες και θήκες, που έχουν πάνω τυπώματα από σχέδια των **νομισμάτων** της **δραχμής** της **αρχαιότητας** και των **χαρτονομισμάτων** της δραχμής των **νεότερων χρόνων**.

Οι **απλοποιημένες φόρμες** των σχεδίων που είναι τόσο **διαχρονικές**, το ωραίο **design** σε ένα τόσο μικρό χώρο αλλά και η **θεματολογία** που είχαν η οποία παρέπεμπε σε **συμβολισμούς** και **μύθους** ήταν κάτι που με προβλημάτισε και με ενέπνευσε δημιουργικά. Έτσι αποφάσισα να γνωρίσω καλύτερα τον καταπληκτικό κόσμο του σχεδιασμού νομισμάτων και να τα **επαναπροσδιορίσω** μέσα από τη δική μου ματιά. Παρακάτω παρουσιάζονται κάποιες φωτογραφίες από κάποια νομίσματα των μουσείων.

2 ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

2 ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Παρακάτω παρουσιάζονται κάποια **αποσπάσματα** που γράφτηκαν για το νόμισμα και βρίσκονται σε δύο βιβλία. Το ένα έχει τίτλο: Το Νόμισμα και η Νομισματική. Το δεύτερο έχει τίτλο: Μύθος και Νόμισμα. Τα κείμενα αυτά έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην έρευνα μου όπως και οι εικόνες των νομισμάτων από τα βιβλία αυτά. Μερικές από τις εικόνες αυτές παρουσιάζονται παρακάτω.

Προϊόντα μαζικής κατά κάποιο τρόπο παραγωγής, τα νομίσματα, η πρωτογενής πηγή γνώσης του παρελθόντος, παρουσιάζουν πλεονεκτήματα απέναντι στα υπόλοιπα αντικείμενα της ανθρώπινης δραστηριότητας από την αρχαιότητα.¹

Πληροφορούν με τις παραστάσεις τους για χαρμένα αριστουργήματα της τέχνης και για αφανισμένα αρχιτεκτονήματα.²

Συντροφεύουν τους ανθρώπους στην τελευταία τους κατοικία, τοποθετούνται στα θεμέλια οικιών και ναών ως αποτρόπαια αντικείμενα, θάβονται σε μέρη κρυφά, αποταμίευση του κόπου απλών ανθρώπων, ή ως μισθοί στρατευμάτων. Με τη λάμψη τους στολίζουν την ανθρώπινη μταιοδοξία σε παρθενικούς λαιμούς και δάκτυλα και διακοσμούν πολυποίκιλτα σκεύη.³

Δεν είναι όμως μόνο οι διάφοροι λαοί της αρχαιότητας που απομιμήθηκαν ή εμπνεύστηκαν από τη θεματογραφία των αρχαίων ελληνικών νομισμάτων. Στους νεότερους χρόνους τα γαλουχημένα στα κλασικά ιδεώδη βασίλεια της Δύσης, αλλά - όπως ήταν φυσικό - και το νεοελληνικό κράτος, άντλησαν από την πινακοθήκη των αρχαιοελληνικών εκδόσεων την έμπνευση για την εικονογράφηση των νομισμάτων τους.⁴

¹⁻³ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ, Υπουργείο Πολιτισμού - Νομισματικό Μουσείο

εκδόσεις Κάπον, σελ.4

⁴IBID. , σελ.85

Η αρχαία ελληνική μυθολογία διαδόθηκε περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη αρχαία μυθολογία. Οι μύθοι υπήρξαν ένας καθοριστικός παράγοντας στη διαμόρφωση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και σημαντικό στοιχείο του. Οι πρωταγωνιστές των ελληνικών μύθων ενέπνευσαν όλες τις μορφές της τέχνης, σε όλες τις εποχές από την αρχαιότητα έως σήμερα.⁵

Τα νομίσματα αποτέλεσαν ένα βασικό τεκμήριο της πόλης, της εξουσίας, της εκδίδουσας αρχής, των οικονομικών συναλλαγών, του εμπορίου, των καλλιτεχνικών τάσεων και τεχνικών επιτευγμάτων που μαρτυρούνται από τους τρόπους κατασκευής τους. Υπήρξαν επίσης μία πολύ σημαντική παράμετρος του ελληνικού πολιτισμού καθώς οι Έλληνες έπαιξαν ιδιαίτερο ρόλο στη διάδοση της χρήσης τους.⁶

Η τέχνη έδωσε τη δυνατότητα να διαιωνισθούν οι αρχαίοι ελληνικοί μύθοι και μέσα από αυτούς να φανεί η οικουμενική διάσταση του ελληνικού πολιτισμού.⁷

Ακόμη και στο σύγχρονο ευρωπαϊκό νόμισμα, ο μύθος της Ευρώπης αποτυπώθηκε στα κέρματα των δύο ευρώ, για να αναφερθεί η μυθολογική διάσταση της ηπείρου και η καταγωγή του ονόματος. Ενώ στο ευρώ που εκδίδεται στην Ελλάδα, η γλαύκα εξακολουθεί να είναι το σύμβολο που κυριαρχεί στο νόμισμα που ακόμα κυκλοφορεί στην Αθήνα.⁸

⁵⁻⁶ ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑ, ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, Υπουργείο Πολιτισμού - Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο - Νομισματικό Μουσείο - ALPHA BANK, σελ. 13

⁷ IBID., σελ. 21

⁸ IBID., σελ. 255

3 ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

3 ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Η αρχαία Ελληνική νομισματοκοπία χωρίζεται σε τρεις περιόδους: την Αρχαϊκή περίοδο, την Κλασική περίοδο και την Ελληνιστική περίοδο που μαρτυρούνται από τους τρόπους κατασκευής τους. Παρακάτω παρουσιάζονται τα κείμενα από πηγές στο διαδίκτυο που αφηγούνται την πορεία του χρήματος, για τις τρεις αυτές περιόδους και για την πορεία της Δραχμής.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η αρχαϊκή περίοδος για το νόμισμα, τοποθετείται από το 650 έως το 479. Οι πρώτες νομισματικές εκδόσεις αυτής της εποχής ήταν άτυπες. Συνήθως χαραζονται διάφορα βαθουλώματα ή πολλές μικρές γραμμές ή ασαφή σχήματα. Στην πίσω όψη υπάρχει ένα έγκυλο, τετράγωνο ή ορθογώνιο. Με την πάροδο του χρόνου τα νομίσματα αποκτούν συγκεκριμένες παραστάσεις που έχουν άμεση σχέση με την πόλη που κόβει το νόμισμα, (τοπικοί θεοί και τα σύμβολα τους, το σύμβολο της πόλης κ.α.). Μεγάλη πηγή έμπνευσης για τους αρχαίους χαρακτές ήταν η μυθολογία. Οι απεικονίσεις στα νομίσματα αυτά είχαν την σημασία του εμβλήματος ή της θεϊκής παρουσίας. Τα πρώτα νομίσματα που κόπηκαν στον Ελληνικό χώρο μετά το 570 π.χ., είναι η χελώνες της Αίγινας και ακολούθησαν οι «πόλοι» της Κορίνθου.

Τα πρώτα Αθηναϊκά νομίσματα κόπηκαν λίγο αργότερα και ονομάστηκαν από τους επιστήμονες εραλδικά (warpen - munzen). Τα νομίσματα αυτά αρχικά, λόγω των συμβόλων που έφεραν αποτυπωμένα, έκαναν τους επιστήμονες να πιστεύουν ότι ανήκουν σε άλλες πόλεις. Όμως ύστερα από έρευνες σε παραστάσεις που έφεραν διάφορα αγγεία αποδείχτηκε ότι τα νομίσματα αυτά ήταν Αθηναϊκά και τα σύμβολα που έφεραν ήταν οικόσημα σημαντικών οικογενειών, των ευπατριδών.

Σήμερα επικρατεί η άποψη πως η κοπές των νομισμάτων αυτών συνδέονται με τις εορτές των Μεγάλων Παναθηναίων και πως ο τύπος τους άλλαξε κάθε τέσσερα χρόνια. Διάφορες παραστάσεις όπως αμφορέας, αλόγου προτομή, γλαύκα, γοργόνα, σκαρβαίος, τρισκελές, τροχός, κ.α. ήταν αποτυπωμένες στα πρώτα αυτά νομίσματα. Τα περισσότερα ήταν αργυρά δίδραχμα και υποδιαιρέσεις τους και προς το τέλος της περιόδου λίγα τετράδραχμα. Στα μέσα του 6ου αιώνα αρχίζουν να χαραζονται στον οπισθότυπο των νομισμάτων, μέσα στο έγκυλο, κάποιες μορφές. Την ίδια εποχή αρχίζουν να απεικονίζονται και οι πρώτες θεϊκές παραστάσεις με ανθρώπινη μορφή. Μέχρι τότε οι πιο συνηθισμένες απεικονίσεις ήταν αυτές των ζώων.

Οι γυναικείες μορφές απεικονίζονταν, στην αρχή της νομισματοκοπίας, σε μεγαλύτερη συχνότητα από τις ανδρικές. Οι χαρακτές των αρχαϊκών χρόνων, συνήθιζαν να απεικονίζουν τις ανθρώπινες μορφές με τρόπο αποκρουστικό και τρομαχτικό. Με την πάροδο του χρόνου αρχίζει να απεικονίζετε στα νομίσματα ολόκληρο το ανθρώπινο σώμα, αντί για το κεφάλι και στην συνέχεια οι μορφές αρχίζουν να αποκτούν κίνηση.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της αρχαϊκής περιόδου είναι το αφύσικο μετωπικό αμυγδαλωτό μάτι. Σε αυτή την εποχή οι χαρακτές παρ' ότι επηρεάστηκαν από τους σύγχρονους τους καλλιτέχνες δεν αντέγραψαν έργα τους αλλά διατήρησαν την δική τους τεχνοτροπία.

Τα διασημότερα νομίσματα της Αθήνας, οι γλαύκες, με την παράσταση της Αθηνάς να φέρει περικεφαλαία στην μία όψη και την γλαύκα στην άλλη, δημιουργήθηκαν στα τέλη του 6ου αιώνα. Τα σχέδια αυτά χρησιμοποιήθηκαν για περισσότερο από 400 χρόνια, με διάφορες βελτιώσεις στο καλλιτεχνικό ύφος. Τα πρώτα αυτά νομίσματα με παραστάσεις και στις δύο όψεις, τα αρχαιότερα που είναι γνωστά με δύο τύπους, τα έκοψε ο Πεισίστρατος όταν επανήρθε και ανέλαβε την εξουσία το 546 π.χ. στην Αθήνα.

Στις τελευταίες δεκαετίες του 6ου αιώνα π.χ. και στις αρχές του 5ου αιώνα π.χ., στα νομίσματα του βορειοελλαδικού χώρου, εμφανίζεται μια ενδιαφέρουσα εικονογραφία με παραστάσεις από την αγροτική ζωή, έτσι βλέπουμε εντυπωσιακούς ιππείς, άμαξες με βόδια και διάφορα συμπλέγματα ανθρώπινων ή θεϊκών μορφών και ζώων. Υπάρχουν πολλοί νομισματικοί τύποι με θέμα την κλωρίδα και την πανίδα, αλλά και με την απεικόνιση μυθικών όντων. Πολλές φορές ένα ζώο αποτυπωμένο στο νόμισμα παραπέμπει στο θεό προστάτη της πόλης. Κάποιες πόλεις, ανάλογα με την γεωργική παραγωγή που είχαν, αποτύπωναν στα νομίσματα τους το προϊόν που παρήγαγαν, πολλές παραθαλάσσιες πόλεις είχαν στα νομίσματα τους παραστάσεις θαλάσσιων όντων και άλλες πόλεις κάνοντας λογοπαίγνιο με το όνομα τους χάραζαν το σύμβολο που αντιστοιχούσε στο όνομα της πόλης, π.χ. η Μήλος το μήλο, ο Σελινούς το σέλινο κ. λ. .π.

Προς το τέλος του 5ου αιώνα, σε νομίσματα της μεγάλης Ελλάδας, εμφανίζεται μια ενδιαφέρουσα εκτύπωση. Ενώ τα σχέδια των εμπροσθότυπων είναι τα τυπικά για την εποχή, οι οπισθότυποι φέρουν εγχάρακτες εικόνες οι οποίες αντανakλούν τον εμπροσθότυπο. Σε ορισμένους τύπους που εξέδωσαν δύο πόλεις μαζί τα σχέδια των δύο όψεων είναι διαφορετικά, όμως το σχέδιο του εμπροσθότυπου παραμένει ανάγλυφο και το σχέδιο του οπισθότυπου εγχάρακτο. Τα νομίσματα αυτά δημιουργήθηκαν από αντίστροφες μήτρες. Η αιτία της κατασκευής τέτοιων νομισμάτων μας είναι άγνωστη. Η πρωτοτυπία αυτή δεν κράτησε για πολύ.

Μια πιθανή εξήγηση για την κατασκευή αυτών των νομισμάτων ίσως βρούμε στα λόγια του Πυθαγόρα που όταν το 535 π.χ. μετανάστευσε στην νότια Ιταλία, το ρώτησαν πως πρέπει να κατασκευάζουν καλύτερα τα νομίσματα τους και ο Πυθαγόρας απάντησε: «Κάντε τα νομίσματα σας ανάγλυφα και κοίλα, θετικά και αρνητικά και ο συμβολισμός σας είναι εν τάξει». Κατά την αρχική περίοδο οι αναλογίες του ανθρώπινου σώματος δεν είχαν πλήρως καθοριστεί και έπρεπε να λυθούν ορισμένα προβλήματα προοπτικής. Η αρχαϊκή τέχνη θεωρείται δύσκαμπτη και χοντροκομμένη, αλλά χαρακτηρίζεται από την ομορφιά στην απλότητα της μορφής.

ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η κλασική περίοδος, συμβατικά, αρχίζει στους χρόνους των περσικών πολέμων γύρω στο 479 και τελειώνει το 336. Το καλλιτεχνικό ύφος των παραστάσεων αποτελεί, μάλλον, μια διαδικασία εξέλιξης, παρά επανάσταση. Κατά την κλασική περίοδο, σημαντικά στοιχεία στο σχέδιο αποτελούσαν τα αισθήματα και η διάθεση, καθώς και η ενσωμάτωση της αλληγορίας και του συμβολισμού.

Αυτή την περίοδο αρχίζει να εγκαταλείπεται το έγκυλο από τον οπισθότυπο και να καθιερώνεται, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, ο διπλός τύπος. Οι μορφές αποδίδονται με περισσότερη φυσικότητα και οι παραστάσεις αρχίζουν να γίνονται πιο σύνθετες. Λίγα χρόνια αργότερα, σε ορισμένα νομίσματα αρχίζουν να εμφανίζονται και υπογραφές χαρακτών. Η ανακάλυψη των μεταλλείων αργύρου στο Λαύριο έδωσαν στην Αθήνα την δυνατότητα να αποκτήσει μια διεθνούς προβολής νομισματοκοπία.

Στην Ελλάδα στα μέσα του 5ου αιώνα π.χ. έχουμε και απεικονίσεις μορφών σε μετωπική προοπτική, αντί για προφίλ που ήταν μέχρι τότε. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε, ότι οι χαράξεις των νομισμάτων στις Ελληνικές αποικίες της Σικελίας και της κάτω Ιταλίας, της Μεγάλης Ελλάδας όπως ονομάζονταν, ήταν έξοχες και ξεχωριστές και επηρέασαν την μετέπειτα νομισματοκοπία σε όλο τον Ελληνικό χώρο.

Ο 5ος αιώνας, εκτός από περίοδο σημαντικών επιτευγμάτων ήταν και περίοδος μετάβασης, μια και βλέπουμε μια σημαντική διαφορά στο καλλιτεχνικό ύφος των νομισμάτων στην αρχή του αιώνα, με αυτό στο τέλος του. Επίσης άρχισαν να χαράζονται ανθρώπινες κεφαλές. Έτσι έχουμε μια μετάβαση από τις απεικονίσεις θεϊκών μορφών με ανθρώπινα χαρακτηριστικά, στη χάραξη, του κεφαλιού ενός συγκεκριμένου θνητού, ηγεμόνα συνήθως της Ανατολής, μια και στον Ελληνικό χώρο κανείς δεν τολμούσε να απεικονίσει μορφές θνητών σε νομίσματα, καθώς επικρατούσε η άποψη, ότι τα νομίσματα τα είχαν υπό την προστασία τους οι θεοί.

Αυτή η μετάβαση από τις μέχρι τότε απεικονίσεις θεϊκών μορφών σε ανθρώπινα πορτρέτα έχει μεγάλη σημασία γιατί βρισκόμαστε μπροστά σε μία νέα καλλιτεχνική αντίληψη. Οι απεικονίσεις αυτές λοιπόν ξεκίνησαν από τις νομισματικές σειρές των διαφόρων σατραπών της ανατολής και θεωρούνται οι πρόδρομοι των ελληνιστικών πορτραίτων.

Για τον Ελληνικό χώρο ο 4ος π.χ. αιώνας μέχρι την άνοδο του Μεγάλου Αλεξάνδρου στο θρόνο το 336 π.χ. είναι ο πιο πλούσιος σε θαυμαστές σφραγιστικές δημιουργίες. Η επίδραση της τεχνοτροπίας των χαρακτών της Σικελίας και της κάτω Ιταλίας είναι διάχυτη σε πολλές κοπές. Στην Αθήνα ο Πελοποννησιακός πόλεμος το 407 π.χ. ανάγκασε τους Αθηναίους, για να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν οικονομικά, να λιώσουν τις οκτώ από τις δέκα χρυσές νίκες που ήταν τοποθετημένες στην ακρόπολη, σαν αφιέρωμα στην θεά Αθηνά, από τις δέκα Αθηναϊκές φυλές και για πρώτη φορά να κόψουν χρυσά νομίσματα.

Οι Αθηναίοι συσώρευαν το χρυσό, με την μορφή διαφόρων αντικειμένων, στους ναούς και μόνο για την σωτηρία της πόλης επιτρεπόταν να τον μεταχειριστούν, με την προϋπόθεση, ότι μόλις περάσει ο κίνδυνος θα τον αποκαταστήσουν στην αρχική του μορφή. Ένα χρόνο αργότερα, εξαιτίας της οικονομικής κατάρπτωσης, έκοψαν και τα πρώτα νοθευμένα, υπόχαλκα, Αθηναϊκά νομίσματα, τα οποία ήταν χάλκινα με αργυρή επικάλυψη. Ο Αριστοφάνης τα αποκαλεί «πονηρά χαλκεία».

Στις αρχές του 4ου αιώνα η Αθήνα, που βρίσκεται πια στην ακμή της, επιστρέφει και πάλι στην κυκλοφορία των ατόφιων αργυρών νομισμάτων, με μερικές βελτιώσεις στην απεικόνιση. Λόγο του ακανόνιστου σχήματος και του χοντρού πετάλου τους, τα νομίσματα αυτά περιπαιχτικά λέγονταν και «κούτσουρα». Την ίδια περίοδο τίθενται σε κυκλοφορία και ένα πλήθος αργυρών και χρυσών νομισμάτων του βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Β΄, τα οποία είχαν μεγάλη απήχηση. Επίσης και ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας και του Εύξεινου πόντου έκοψαν νομίσματα, με μεγάλη καλλιτεχνική αξία σε μεγάλη ποικιλία τύπων.

Η Σπάρτη άρχισε να κόβει πολύ καθυστερημένα νομίσματα, τον 3ο αιώνα π.χ. Ο λόγος ήταν η άποψη που είχαν, ότι το ασήμι και ο χρυσός δεν ταίριαζαν με τα αντρικά πρότυπα. Το γεγονός αυτό εξηγείται βέβαια από το συντηρητικό πολίτευμα της πόλης, όπου οι νόμοι του Λυκούργου απαγόρευαν όχι μόνο τη χρήση αλλά και την κατοχή νομισμάτων. Έτσι, μόλις πριν από τα μέσα του 3ου αιώνα π. Χ. κατά τη διάρκεια του Χρεμωνίδειου πολέμου, κόπηκε μια περιορισμένη σειρά τετράδραχμων, ενώ από τον Πελοποννησιακό πόλεμο εμφανίζονται περισσότερα νομίσματα, άλλωστε οι οικονομικές ανάγκες ενός πολέμου είναι δεδομένες.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Αρχή της Ελληνιστικής περιόδου, θεωρείται η άνοδος στον θρόνο του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 336 και τελειώνει με τον θάνατο της Κλεοπάτρας Ζ΄ της τελευταίας Ελληνίδας βασίλισσας της Αιγύπτου, η οποία αυτοκτόνησε το 30 π.χ. Με την άνοδο στον θρόνο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, το αρχαίο Ελληνικό νόμισμα θα οδηγηθεί σε νέους καλλιτεχνικούς προσανατολισμούς. Πλέον το νόμισμα καλείται να παρουσιάσει τον εκάστοτε ηγεμόνα και να μνημονεύσει τα επιτεύγματα του, να γίνει δηλαδή ένα μέσο προπαγάνδας. Παράλληλα έχουμε και απεικονίσεις που συμβάλουν στην διατήρηση του παρελθόντος και στα μεγάλα έργα που σε αυτό δημιουργήθηκαν.

Η Ελληνιστική περίοδος χαρακτηρίζεται από μια θεατρική απεικόνιση των προσώπων. Μια από της κύριες διαφορές ανάμεσα στην τέχνη της κλασικής περιόδου με αυτή της Ελληνιστικής, είναι ότι ο ιδεαλισμός της πρώτης έκανε τους ανθρώπους να μοιάζουν με θεούς, ενώ ο νατουραλισμός της δεύτερης έκανε τους θεούς να μοιάζουν με ανθρώπους.

Με τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου διευρύνονται τα σύνορα του αρχαίου Ελληνικού κόσμου, φτάνοντας προς νότο έως την Αίγυπτο και προς ανατολάς έως την Ινδία. Αυτό είχε σαν συνέπεια ισχυρές πόλεις - κράτη, που μέχρι τότε έκοβαν το δικό τους νόμισμα, να προσαρμοστούν αναγκαστικά στα νέα πολιτικά δεδομένα και έτσι να επέλθουν αναγκαστικά αλλαγές στην νομισματοκοπία τους. Η μαζική παραγωγή νομισμάτων, για να καλυφθούν κυρίως στρατιωτικές και διοικητικές δαπάνες, οδήγησε σε παρακμή του καλλιτεχνικού επιπέδου των νομισμάτων. Υπήρξαν βέβαια και καλλιτέχνες που έδωσαν αξιόλογα χαρακτηριστικά επιτεύγματα, αλλά ήταν λιγότεροι σε σχέση με τις προηγούμενες εποχές.

Οι Έλληνες θεοί, οι τοπικοί ήρωες και τα διάφορα σύμβολα τους, όπως και στις παλαιότερες περιόδους, έτσι και τώρα γίνονται πηγή έμπνευσης για τους καλλιτέχνες. Τα νομίσματα ήταν πολύτιμη πηγή πληροφοριών και για τις παραστάσεις γλυπτών έργων. Στην αρχαϊκή και κλασική εποχή οι χαρακτες δεν αντέγραφαν γλυπτά σύγχρονα τους αλλά δημιουργούσαν δικές τους μορφές. Αντίθετα οι χαρακτες της Ελληνιστικής και της Ρωμαϊκής εποχής πολύ συχνά αντέγραφαν έργα σύγχρονα τους ή και παλαιότερων εποχών.

Οι Έλληνες βασιλείς, ακόμη δεν τολμούν να απεικονίσουν την μορφή τους σε νομίσματα, όπως έκαναν αντίθετα οι διάφοροι δυνάστες της ανατολής. Ο Φίλιππος Β' χάραξε σε αργυρά τετράδραχμα την κεφαλή του Ολυμπίου Διός και πολλοί μελετητές πιστεύουν, ότι ο βασιλιάς απεικονίζεται στην πίσω όψη με την μορφή ιππέα που έχει ανασηκωμένο το χέρι του και απευθύνονται στον λαό του, ο γιος του όμως Αλέξανδρος Γ', σύμφωνα με μελετητές, δεν απεικόνισε την μορφή του στα νομίσματα που έκοψε, αλλά την κεφαλή του μυθικού ήρωα Ηρακλή. Μόνο μετά το θάνατο του ορισμένοι από τους διαδόχους του, έκοψαν νομίσματα με την μορφή του. Πιθανολογείται ότι πρώτος, ο Πτολεμαίος Α' της Αιγύπτου, 321 π.χ., έκοψε νόμισμα με την μορφή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και έπειτα ακολούθησαν και κάποιοι άλλοι.

Ο Μέγας Αλέξανδρος, είχε υιοθετήσει το Αττικό σταθμιακό σύστημα, στην έκδοση των νομισμάτων του και το επέβαλε σε όλες τις χώρες που κατακτούσε. Επίσης ο Πτολεμαίος Α', είναι ο πρώτος που απεικόνισε τον εαυτό του σε νομίσματα, γύρω στο 305 - 304 π.χ. Το 295 π.χ. ακολούθησε το παράδειγμα του Πτολεμαίου Α' και ο Δημήτριος ο πολιορκητής. Με την άνοδο του βασιλιά Φιλίππου Ε' της Μακεδονίας, έχουμε στα Μακεδονικά νομίσματα, πορτρέτα με αξιολογες χαράξεις και με διάφορες τεχνοτροπίες που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή.

Ξεχωριστή θέση κατέχει και η Κρητική νομισματοκοπία, που ήδη από τον 5ο αιώνα π.χ., είχε δώσει τα πρώτα της δείγματα. Τα θέματα της ήταν κυρίως τοπικοί θεοί και ήρωες, θέματα από την μυκηναϊκή περίοδο. Η Κρήτη τροφοδοτούνταν από άργυρο για τα νομίσματα της από την Αφρική.

Οι συνθήκες στο τέλος του 3ου αιώνα και στο πρώτο μισό του 2ου αιώνα π.χ., είχαν αλλάξει τελείως, με την συνεχή παρακμή των διαφόρων Βασιλείων που δημιουργήθηκαν μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου και την παρουσία των Ρωμαίων στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας. Οι Ρωμαίοι κατακτητές είχαν επιτρέψει στις πόλεις που υπέταξαν, για να τους δώσουν μία ψευδαίσθηση ελευθερίας, να κόβουν για τις καθημερινές τους ανάγκες δικό τους χάλκινο νόμισμα. Οι Έλληνες αναφερόμενοι στο ένδοξο παρελθόν τους χαράσσουν νομίσματα με σπουδαία οικοδομήματα, ναούς, αψίδες, ιερά, τείχη, οδοί, φάροι, λιμάνια, πόλεις, βουνά με ιερά και διάφορα μνημεία.⁹

⁹<http://www.coinsmania.gr/cm/ancient/ancient/ancient2.htm>

ΔΡΑΧΜΗ

Το όνομα δραχμή προέρχεται από το ρήμα δράσσομαι. Η λέξη αυτή που σημαίνει στα νέα ελληνικά χειρίζομαι, βρέθηκε για πρώτη φορά να χρησιμοποιείται σε γραπτό λόγο σε πίνακες Φραμμικής Β από την Πύλο της Μυκηναϊκής περιόδου. Το ουσιαστικό δραχμή σήμαινε κούφτα 6 οβολών (μεταλλικών ραβδίων-καρφιών) που χρησιμοποιούνταν την εποχή εκείνη ως ένα είδος νομίσματος ήδη από το 1100 π. Χ. Ουσιαστικά ήταν ένας πρωτόγονος τύπος χρήσης πολύτιμων μετάλλων όπως ο χαλκός, ο μπρούτζος και το σίδηρο αναλόγως με το βάρος τους ως ανταλλακτικές νομισματικές μονάδες, 6 τέτοιοι οβολοί, μία δραχμή. Τα νομίσματα με την μορφή που τα γνωρίζουμε εμφανίστηκαν μόλις τον 7ο αιώνα π. Χ από την Λυδία.

Η δραχμή ήταν το συνηθισμένο ασημένιο νόμισμα στην Αρχαία Ελλάδα και υποδιαιρούνταν σε 6 οβολούς. Τα αρχαία ελληνικά νομίσματα σπάνια είχαν επίσημα ονόματα. Το όνομα δραχμή πρωτοεμφανίστηκε σε γραπτό λόγο από τους Ηρακλήδες του Πόντου τον 4ο αιώνα π. Χ (387-312 π. Χ). Κάθε πόλη έκοβε το δικό της νόμισμα και σε αυτά αποτυπώνονταν σύμβολα της πόλης και με επιγραφές σε αυτά που αναφέρονταν είτε στο όνομα της πόλης είτε στην απεικόνιση στο νόμισμα. Η αξία του κάθε νομίσματος προσδιοριζόταν από την ποσότητα και ποιότητα του μετάλλου που αντιπροσώπευε και την φήμη του κάθε νομισματοκοπείου. Το 546 π. Χ στην Αθήνα του Πεισίστρατου άρχισε η παραγωγή των Αθηναϊκών νομισμάτων της κουκουβάγιας από ασήμι των μεταλλείων του Λαυρίου. Η διάδοση της Αθηναϊκής δραχμής υπήρξε σε όλη την Ελλάδα λόγω του εμπορίου που είχαν αναπτύξει εκείνα τα χρόνια οι Αθηναίοι.

Τον 5ο αιώνα π. Χ. το Αθηναϊκό τετράδραχμο ήταν μαζί με το Κορινθιακό στατήρα (δίδραχμο) ίσως το πιο διαδεδομένο νόμισμα στον Ελληνικό κόσμο πριν τον Μέγα Αλέξανδρο. Στην μπροστινή όψη του απεικόνιζε το κεφάλι της κρανοφόρου Αθηνάς και στην πίσω όψη την κουκουβάγια. Στην καθημερινή χρήση τους ονομαζόταν γλαύκες (κουκουβάγιες) και όχι τετράδραχμα. Από εκεί προέρχεται και το φημισμένο « Γλα κ' θήναζε» μία κουκουβάγια στην Αθήνα δηλαδή που αναφέρονταν σε κάτι που υπήρχε σε αφθονία. Η όψη αυτή της κουκουβάγιας υπάρχει και στο ελληνικό σύγχρονο νόμισμα του ευρώ.

Οι δραχμές κόβονταν σε διαφορετικά βάρη αναλόγως από το νομισματοκοπείο που τις έκοβε. Η πιο συνηθισμένη δραχμή της εποχής εκείνης ήταν η Αθηναϊκή ή Αττική δραχμή που ζύγιζε λίγο πάνω από 4.3 γραμμάρια. Ο Αθηναίος πολίτης εργάτης της Χρυσής εποχής του Περικλή είχε ημερομίσθιο 2 δραχμές ενώ οι γλύπτες και οι γιατροί κέρδιζαν μέχρι και 6 δραχμές την ημέρα. Το κόστος ενός Αθηναϊκού σπιτιού ήταν 400 με 1000 δραχμές.

Μετά τον Αλέξανδρο, το όνομα δραχμή χρησιμοποιούνταν σε πολλά Ελληνιστικά βασίλεια της Μέσης Ανατολής και στην Αίγυπτο των Πτολεμαίων. Το Αραβικό νόμισμα ντιρχάμ γνωστό από την προ Μωάμεθ εποχή ακόμα προέρχεται από την λέξη δραχμή ή δίδραχμο και χρησιμοποιείται ακόμα σαν όνομα στο Μαρόκο και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η δραχμή στον αρχαίο κόσμο αντικαταστάθηκε από το ρωμαϊκό δηνάριο το 146 π. Χ. Επανεμφανίστηκε σαν νομισματική μονάδα στην μοντέρνα Ελλάδα τον Μάιο του 1832, αμέσως μετά από την εγκαθίδρυση του Νέου Ελληνικού Κράτους αντικαθιστώντας τον Φοίνικα που είχε χρησιμοποιηθεί στα χρόνια του Καποδίστρια και για 5 μόνο χρόνια. Η πρώτες δραχμές της περιόδου εκείνης κόπηκαν στην Αίγινα (κατά σύμπτωση εκεί και που οι πρώτες Αρχαίες δραχμές εκδόθηκαν το 670 π. Χ.) και είχαν στην μπροστινή τους πλευρά το κεφάλι του Βασιλιά Όθωνα.

Η δραχμή τότε υποδιαιρέθηκε σε 100 λεπτά. Τα πρώτα νομίσματα ήταν χάλκινα των 1, 2, 5 και 10 λεπτών, ασημένια 25, 50 λεπτών και 1 και 5 δραχμών και το χρυσό των 20 δραχμών. Το ασημένιο της δραχμής ζύγιζε 4.5 γραμμάρια ενώ περιείχε 90% ασήμι ενώ το χρυσό εικοσάρικο περιείχε 5.8 γραμμάρια χρυσό. Το 1863 εκδόθηκε η δραχμή με τον βασιλιά Φεώργιο τον 1ο και έμοιαζε σε σχήμα και βάρος της αρχαίας αττικής δραχμής. Παρόλα αυτά σύντομα το σύστημα άλλαξε και το 1868 η δραχμή απέκτησε το ίδιο βάρος με το γαλλικό φράγκο.

Η αλλαγή αυτή του νομίσματος τότε είχε επιπλέον νομίσματα 5 και 10 λεπτών από χαλκό με το όνομα οβολός και διόβολο, ασημένια νομίσματα 20 και 50 λεπτών, 1, 2 και 5 δραχμών και χρυσά νομίσματα 5, 10 και 20 δραχμών. Επίσης εκδόθηκαν ελάχιστα χρυσά νομίσματα αξίας 50 και 100 δραχμών. Το 1893 όμως η υπερβολική κατασπατάληση και δανεισμός επέφεραν την χρεωκοπία.

Τα χαρτονομίσματα εκδόθηκαν για πρώτη φορά από την Εθνική τράπεζα το 1841 και ήταν των 10 δραχμών. Κατά την διάρκεια της Κατοχής η τρομερή αύξηση του πληθωρισμού και η Γερμανική λεηλασία του Ελληνικού Θησαυροφυλακίου δημιούργησε διαρκής υποτιμήσεις που είχε ως αποτέλεσμα με το τέλος της Κατοχής να υπάρχουν χαρτονομίσματα 100 δισεκατομμυρίων δραχμών. Με την απελευθέρωση υπήρξε ανατίμηση και οι παλιές δραχμές ανταλλάχθηκαν με νέες σε αναλογία 50 δισεκατομμύρια προς 1 ενώ εκδόθηκε μόνο χαρτονόμισμα ενώ ο πληθωρισμός ήταν υψηλός. Νέα ανατίμηση με 1000 προς 1 έγινε το 1953 με σκοπό να συγκρατηθεί ο υπερπληθωρισμός. Την 1η Ιανουαρίου 2002 η Δραχμή αντικαταστάθηκε επίσημα από το Ευρώ για να ισχύσει αυτό και νόμιμα από την 1η Μαρτίου του ίδιου έτους. Η δραχμή κατά την διάρκεια της ανακύκλωσης σε ευρώ κόστιζε τότε 0.0029 Ευρώ.¹⁰

¹⁰<http://www.en-gr.com/index.php/el/silloges-istoria/nomismata/553-ancient-drachma>

4 ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

4 ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Από τις πιο αγαπητές παραστάσεις ήταν αυτές που προέρχονται από το **βασίλειο** των **ζώνων** και των **φυτών**. Τις περισσότερες φορές επιλέχθηκαν γιατί ήταν τα κύρια προϊόντα μιας πόλης ή γιατί συνδέονταν με το όνομα της. Πολλά είναι και τα νομίσματα τα οποία φέρουν **γεωμετρικές φόρμες** και **μοτίβα** που είτε είναι απλώς **διακοσμητικά**, είτε στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν κάποιον συμβολισμό. Αρκετά διαδεδομένα είναι τα νομίσματα που απεικονίζουν **θεικές μορφές** αλλά και **σύμβολα** συγκεκριμένων θεοτήτων και σημαντικών πόλεων.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ - ΣΥΡΑΚΟΥΣΕΣ

Η Λύτρα σημαδεύτηκε με χταπόδι και ο οβολός με μια ρόδα. Τα κέρματα που εκδόθηκαν στη Σικελία την πρώτη περίοδο έχουν χαρακτηριστικές ιδιομορφίες αρχαϊκής τέχνης.

- **ΤΡΟΧΟΣ:** Αντιπροσώπευε την ολοκλήρωση και την αιωνιότητα. Θεωρούνταν ότι φέρνει καλή τύχη και διώχνει την κακή τύχη σε κάθε στροφή γύρω από τον εαυτό του.
- **ΣΗΠΙΑ:** Η σουπιά ως σύμβολο, όπως απεικονίζεται σε νομίσματα των Συρακουσών, σχετιζόταν με την λατρεία του θεού της θάλασσας, τον Ποσειδώνα, αλλά και με την παραθαλάσσια γεωγραφική τους θέση. Η σουπιά είχε αξιολογική θέση στη μυθολογική παράδοση. Ήταν κάτι ιερό και σε κάποιες περιπτώσεις δεν έπρεπε να ψαρεύεται.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ - ΜΕΝΔΗ

Η Μένδη ήταν πόλη της Μακεδονίας, και το νόμισμά της απεικονίζει ένα ακτινωτό κόσμημα γύρω από το οποίο υπάρχουν σταφύλια. Τα σταφύλια ως σύμβολο συνδέονταν με την λατρεία του θεού Διονύσου. Στο εξωτερικό περίγραμμα του κοσμήματος φέρει την επιγραφή Μένδαιον.

ΘΟΥΡΙΟΙ - ΚΡΗΤΗ

Την εποχή του Περικλή το απόγειο της δύναμης της Αθήνας απεικονίζεται στα νομίσματα με τον ταύρο Κρήτης, τον πατέρα του Μινώταυρου.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ - ΘΗΒΑ

- **ΑΣΠΙΔΑ:** Η βοιωτική ασπίδα, με το ωσειδές περίγραμμα, την κυρτή επιφάνεια και τα κοίλα συμμετρικά ανοίγματα στα πλάγια, αποτελεί σύμβολο της ισχύος των Βοιωτών, καθώς εκείνη την περίοδο η Θήβα γίνεται η ηγεμονεύουσα της Ελλάδας. Η στρατιωτική εκστρατεία της Τροίας και η αργοναυτική εκστρατεία οργανώθηκαν στην Βοιωτία. Η ασπίδα αυτή πιθανόν να αποτελεί θρησκευτικό σύμβολο, σχετιζόμενο με την ασπίδα της θεάς Αθηνάς.
- **ΣΤΑΦΥΛΙΑ:** Τα σταφύλια που απεικονίζονταν στα νομίσματα της Νάξου (κλασική εποχή), αντανakλούν το μυθικό παρελθόν του νησιού και τον πρωτεύοντα ρόλο που έπαιξε σε αυτό ο θεός Διόνυσος. Αποτελούν χαρακτηριστικό σύμβολο του θεού Διονύσου, ο οποίος ήταν ο θεός του οίνου, των αμπελιών, της γονιμότητας και ήταν πάντα πρόσχαρος. Ο οίνος, για τους αρχαίους Έλληνες συμβόλιζε την νεότητα και την αιώνια ζωή.
- **ΑΜΦΟΡΕΑΣ:** Ο αμφορέας ήταν αγγείο που χρησιμοποιούνταν για την αποθήκευση οίνου και ενίοτε ελαίου (κλασική εποχή). Στη Θήβα (Βοιωτία) όπου κατά μια εκδοχή γεννήθηκε ο θεός Διόνυσος, οι Θηβαίοι για να τον τιμήσουν έθεσαν σε κυκλοφορία νομίσματα με αμφορέα ένα από τα χαρακτηριστικά σύμβολα του θεού. Ο θεός Διόνυσος ήταν ο θεός του οίνου, των αμπελιών, της γονιμότητας και ήταν πάντα πρόσχαρος. Ο οίνος, για τους αρχαίους Έλληνες συμβόλιζε την νεότητα και την αιώνια ζωή.

ΦΡΥΠΑΣ - ΑΒΔΗΡΑ, ΘΡΑΚΗ

Νομισματοκοπία των Αβδήρων Θράκης, που ιδρύθηκαν ως αποικία της Τέως και έγιναν τα κατεξοχήν σύμβολα της πόλεως. Ένα από τα νομίσματα που φανερώνει τον πλούτο των Αβδήρων, απεικονίζει έναν γρύπα καθισμένο με ανασηκωμένο το ένα πόδι. Μυθικό ον με σώμα λιονταριού, κεφάλι και φτερά αετού. Ο μύθος του θεωρείται ότι προέρχεται από τη Μεσοποταμία. Πιθανόν να συνδέεται με την ανακάλυψη απολιθωμένων δεινόσαυρων της προϊστορικής περιόδου.

ΠΗΓΑΣΟΣ – ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Ως Κορινθιακή θεότητα σφραγίζει την τοπική νομισματοκοπία από την αρχή έως το τέλος της. Συμβολίζει την δημιουργική φαντασία που εξυψώνει τον άνθρωπο σε ανώτερα επίπεδα. Ως γιός του Ποσειδώνος ταυτίζεται με το θαλάσσιο νέφος, ενώ στην ύστερη αρχαιότητα συμβόλιζε την αθανασία της ψυχής, η οποία ίπταται προς τον ουρανό. Ο Πήγασος είναι αυτός που πίστευαν ότι έμαθε στους ανθρώπους ιππασία.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΘΕΟΣ – ΚΑΝΘΑΡΟΣ

Ο κάρναρος ήταν αγγείο οίνου και στοιχείο της διονυσιακής λατρείας (κλασική εποχή). Τον συναντάμε σε διάφορα σχήματα, στην Βοιωτία, στην οποία κατά μια εκδοχή γεννήθηκε ο θεός Διόνυσος αλλά και στη Νάξο, όπου τα πρώτα νομίσματά της απεικόνιζαν έναν κάρναρο. Αποτελεί χαρακτηριστικό σύμβολο του θεού Διονύσου, ο οποίος ήταν ο θεός του οίνου, των αμπελιών, της γονιμότητας και ήταν πάντα πρόσχαρος. Ο οίνος, για τους αρχαίους έλληνες συμβόλιζε την νεότητα και την αιώνια ζωή.

ΑΠΟΛΛΩΝΑΣ, ΛΥΡΑ

Η λύρα συνδέθηκε με τον Απόλλωνα, τον θεό της μουσικής, καθώς ήταν το δώρο που του έκανε ο αδερφός του ο Ερμής. Ο θεός Απόλλωνας συμβόλιζε την νεότητα και το κάλλος. Συνάμα ο Απόλλωνας ταυτίζεται με τον ήλιο και ήταν η προσωποποίηση του φωτός. Ήταν ο θεός της μουσικής, της ποίησης και της μαντικής τέχνης.

ΑΘΗΝΑ, ΦΛΑΥΚΑ

• **ΦΛΑΥΚΑ:** Το κατεχοχόν σύμβολο της θεάς Αθηνάς ήταν η γλαύκα (κουκουβάγια), το ιερό πτηνό που συμβολίζει τη σοφία και διδάσκει την παρατηρητικότητα. Η εικόνα της γλαύκας με τα ολοστρόγγυλα μάτια της και το περίγραμμα του κεφαλιού της, αναδίδει υπερφυσική δύναμη. Η θεά Αθηνά, ήταν από της σπουδαιότερες θεότητες του δωδεκάθεου, θεά της σοφίας, της γνώσεως και του πολέμου, ύψιστη στρατηγός και προστάτιδα πόλεων.

ΔΗΜΗΤΡΑ, ΣΤΑΧΥ

Το στάχυ ήταν το κατεχοχόν σύμβολο της θεάς της γεωργίας, της Δήμητρας. Το όνομά της σημαίνει μητέρα γη και είναι η θεά των καλλιεργημένων αγρών και των δημητριακών. Το σύμβολο αυτό αντανακλά την λατρεία της και κατ'επέκταση την αυξημένη παραγωγή δημητριακών - όπως στην περίπτωση του Μεταπόντιου. Το στάχυ του νομίσματος του Μεταποντίου δηλώνει την μεγάλη παραγωγή δημητριακών στην περιοχή.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ, ΤΡΙΑΙΝΑ

Η τρίαίνα ήταν το κατεχοχόν σύμβολο του θεού Ποσειδώνα (κλασική εποχή), ο οποίος εκπροσωπούσε τον θαλάσσιο κόσμο και τις βίαιες δυνάμεις της φύσεως. Ήταν δώρο των Κυκλώπων και με αυτήν τάρασσε τα νερά της θάλασσας. Κατά την άποψη των αρχαίων μυθογράφων, η τρίβολη κεφαλή των τριαίνων παρέπεμπε στα τρία στοιχεία της φύσεως ή στις τρεις ιδιότητες του ύδατος ή στην τρίτη θέση, την οποία κατέχει το ύδωρ στην κατάταξη των φυσικών στοιχείων.

ΖΕΥΣ (ΔΙΑΣ), ΚΕΡΑΥΝΟΣ ΚΑΙ ΑΕΤΟΣ

• **ΚΕΡΑΥΝΟΣ:** Ο κεραυνός ήταν το κατεχοχόν σύμβολο του Δία, του πατέρα των ανθρώπων και των θεών. Ο θεός αυτός συμβολίζει την παντοδυναμία και την απόλυτη εξουσία. Ο κεραυνός είναι το τρομερό όπλο που του δώρισαν οι Κύκλωπες. Ήταν βέβαια περισσότερο γνωστός ως καταστροφέας. Συμβόλιζε την ολοκλήρωση ενός κύκλου και την ανάδειξη ενός νέου, γι' αυτό εικονίζεται ως «άνθος», αφού το λουλούδι ανθίζει και μαραίνεται. Πληθώρα νομισματικών τύπων που αφορούν τον Δία, βρέθηκαν στην Ολυμπία, όπως νομίσματα με το κεφάλι του θεού με στεφάνι δάφνης και με τα ιερά σύμβολα του, τον αετό και τον κεραυνό.

• **ΑΕΤΟΣ:** Συμβολίζει το ηλιακό έμβλημα, είναι σύμβολο του Δία και όλων των ουράνιων θεών, αντιπροσωπεύει την Πνευματική αρχή στον άνθρωπο, η οποία είναι ικανή να πετάει στα ουράνια.

ΕΡΜΗΣ, ΛΑΦΟΣ

Ο Ερμής είναι ο ερμηνεύς και έχει την ικανότητα να ερμηνεύει. Είναι επίσης εκείνος ο οποίος έδινε στους ανθρώπους τον ήρεμο ύπνο και τα όνειρα. Ο θεός του αέρα, αφού έχει φτερά, φορά σανδάλια και καπέλο φτερωτό. Το καπέλο(πέτασος) είναι πλατύγυρο καπέλο των οδοιπόρων.

• **ΛΑΦΟΣ:** Σχετίζεται με την σεληνιακή θεά Εκάτη. Σαν αγγελιοφόρος, αποδίδεται στον Ερμή. Ο λαγός ήταν θήραμα κυνηγετικό. Το κυνήγι ήταν σημαντική δραστηριότητα για τους άρχοντες και τους πολίτες της Σικελίας.

ΠΕΤΕΙΝΟΣ

Σε ορισμένες πόλεις, όπως στην Ιμέρα της Σικελίας, χάρασαν επάνω στο νόμισμα παραστάσεις που σχετίζονται με το όνομά τους (ομιλούντα νομίσματα). Στο νόμισμα της περιοχής αυτής απεικονίζεται ένας πετεινός, το σύμβολο της πόλης Ιμέρας.

ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

Ο λαβύρινθος ήταν έμβλημα της πόλης της Κνωσού. Η σχηματοποιημένη απόδοσή του λαβύρινθου στα νομίσματα μας δίνει μια ζωντανή εικόνα του μινωικού παρελθόντος στο νησί της Κρήτης. Συναντάμε στρογγυλά ή τετράγωνα διαγράμματα διαδρόμων λαβύρινθου, αλλά και διαγράμματα διαδρόμων με σχήμα σβάστικας (δεξιόστροφος αγκυλωτός σταυρός). Το Νομισματοκοπείο της Κνωσού ήταν από τα πιο σημαντικά εργαστήρια κοπής νομισμάτων της Κρήτης.

ΑΡΤΕΜΙΣ, ΑΣΠΙΔΑ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑ

Η Άρτεμις συμβολίζει την αγνή, ελεύθερη και ανεξάρτητη νεαρή γυναίκα που ζει στη φύση και έχει ως κύρια απασχόληση το κυνήγι.

Επιπλέον σχετιζόταν με τη σελήνη, όπως ο αδερφός της ο Απόλλων συνδεόταν με τον ήλιο.

• **ΑΣΠΙΔΑ:** Προτομή θεάς Αρτέμιδος στο κέντρο Μακεδονικής ασπίδας.

• **ΜΕΛΙΣΣΑ:** Σύμβολο των καλών ψυχών,(Δήμητρα) και της παρθενίας, (Άρτεμη). Στο Αρτεμίσιο, το μεγάλο ιερό της θεάς Αρτέμιδος και ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου, μαρτυρείται ότι η πρώτη ιέρεια ονομαζόταν «Εσσήν», όπως ονομάζεται και η βασίλισσα των μελισσών.

ΧΕΛΩΝΑ - ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΧΕΛΩΝΑ

Το καβούκι της συμβολίζει τον ουρανό και την γη. Συμβολίζει επίσης και την αναγέννηση, επειδή πέφτει σε χειμέρια νάρκη και ξαναγεννιέται. Οι χελώνες είναι σύμβολο αθανασίας και θεωρούνται προσωρινές κατοικίες θεών στις διαδοχικές τους μετενσαρκώσεις προς τη νιρβάνα. Η θαλάσσια χελώνα συμβολίζει την θαλασσοκρατία της Αίγινας. Το νόμισμα γινόταν εύκολα αποδεκτό στις εμπορικές συναλλαγές και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του εμπορίου της εποχής. Από την μία πλευρά του νομίσματος κυριαρχεί το έμβλημα της θαλάσσιας χελώνας, που ήταν σύμβολο της Αφροδίτης (προστάτιδας των ταξιδιών και του θαλάσσιου εμπορίου) και από την άλλη πλευρά βλέπουμε το έγκοιλο που, σε απλή σχηματική μορφή, παριστάνει άνθρωπο που βαδίζει (σε βαθουλώματα).

ΔΕΛΦΙΝΙ

Το δελφίνι ήταν σύμβολο της θάλασσας, της χαράς, της ελευθερίας, της δύναμης και του μεγαλείου της φύσης. Αντιπροσωπεύει το θάνατο του παρελθόντος και την αναγέννηση μιας νέας ζωής. Συνέδεε τον άνθρωπο με τον μαγικό και απέραντο κόσμο της θάλασσας και αποτελούσε ένα από τα πιο διαδεδομένα θέματα διακόσμησης. Από τα δελφίνια πήραν το όνομά τους οι Δελφοί - ο ναός του Απόλλωνα - που θεωρείτο το κέντρο του κόσμου. Ο θεός Απόλλωνας έπαιξε φλογέρα, φλάουτο, λύρα και ήταν ο θεός της μουσικής. Έτσι και τα δελφίνια, σύμβολο του θεού, ονομάστηκαν εραστές της μουσικής.

ΣΗΠΙΑ

Η σουπιά ως σύμβολο, όπως απεικονίζεται σε νομίσματα των Συρακουσών, σχετιζόταν με την λατρεία του θεού της θάλασσας, τον Ποσειδώνα, αλλά και με την παραθαλάσσια γεωγραφική τους θέση. Η σουπιά είχε αξιοσέβαστη θέση στη μυθολογική παράδοση. Ήταν κάτι ιερό και σε κάποιες περιοχές δεν έπρεπε να ψαρεύεται.

ΙΠΠΟΚΑΜΠΟΣ

Τα άλογα της θάλασσας που συνοδεύουν τον θεό Ποσειδώνα. Η σημασία προέρχεται από τη λέξη Ίππος(άλογο) και κάμπος, που στα αρχαία ελληνικά σημαίνει τέρας. Τραβούσαν το άρμα του θεού, ήταν γρήγορα και δυνατά. Επίσης και οι Νηρηίδες, οι νύμφες της θάλασσας, ιππεύουν τον ιππόκαμπο.

ΙΠΠΟΣ

Ο ίππος εκτρεφόταν σε όλη τη Θεσσαλική γη και σχετίζεται με την λατρεία του θεού Ποσειδώνα, ιδιαίτερα στη Θεσσαλία (αρχαϊκή εποχή). Οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν τον ίππο αθάνατο ζώο και το λάτρευαν. Ήταν μέσο μετακίνησης, συνοδοιπόρος και ακώριστος σύντροφος σε πολέμους, πηγή εσόδων και πρότυπο υπερηφάνειας και δύναμης.

ΒΑΤΡΑΧΟΣ – ΣΕΡΙΦΟΣ

Η Σέριφος είναι νησί γνωστό για τους βατράχους της. Στην αρχαιότητα χρησιμοποιούσαν την έκφραση «Σερίφιος βάτραχος», για όσους δεν ήθελαν να μιλήσουν.

ΠΕΡΙΚΕΦΑΛΑΙΑ

Την περικεφαλαία την χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι λαοί για να προστατεύσουν οι στρατιώτες το κεφάλι τους στον πόλεμο. Οι περικεφαλαίες ήταν μπρούτζινες και είχαν συχνά στην κορυφή λοφίο από ουρά αλόγου. Στο νόμισμα απεικονίζεται η περικεφαλαία του Αρχέλαου Α΄ όπου ήταν βασιλιάς της Μακεδονίας. Αναδείχθηκε ικανός και ευεργετικός ηγεμόνας, γνωστός για τις ριζικές αλλαγές που επέβαλε στη δημόσια διοίκηση, το στρατό και το εμπόριο.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΚΕΦΑΛΑΙΑ

Την περικεφαλαία την χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι λαοί για να προστατεύσουν οι στρατιώτες το κεφάλι τους στον πόλεμο. Οι περικεφαλαίες ήταν μπρούτζινες και είχαν συχνά στην κορυφή λοφίο από ουρά αλόγου. Η μακεδονική περικεφαλαία είναι διακοσμημένη με μικρά αστέρια, τα οποία ήταν το σύμβολο της Μακεδονίας.

ΑΡΧΕΛΑΟΣ

Νόμισμα με περικεφαλαία και άλογο. Ο Αρχέλαος Α΄ ήταν βασιλιάς της Μακεδονίας. Αναδείχθηκε ικανός και ευεργετικός ηγεμόνας, γνωστός για τις ριζικές αλλαγές που επέβαλε στη δημόσια διοίκηση, το στρατό και το εμπόριο.

ΑΚΡΟΦΩΝΙΚΟ

Διπλός αστεροειδής κόσμημα εντός τετράγωνου πλαισίου. Το παλαιότερο ελληνικό σύστημα αρίθμησης είναι το ακροφωνικό. Ο όρος σημαίνει ότι τα σύμβολα των αριθμών, εκτός του αριθμού 1, προέρχονται από το πρώτο γράμμα του ονόματος του αριθμού.

ΣΥΜΒΟΛΑ ΠΟΛΕΩΝ

ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ, ΦΛΙΟΥΣ, ΑΡΚΑΔΙΑ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

• **ΦΛΙΟΥΣ:** Τα νομίσματα που είχαν χαραγμένα σύμβολα πόλεων, όπως το νόμισμα της πόλης Φλιούς, αντιστοιχούσαν σε πόλεις - κράτη που συμμετείχαν στην Αμφικτιονία. Η Αμφικτιονία ήταν οργάνωση αρχαίων ελληνικών πόλεων, θρησκευτικού και πολιτικού χαρακτήρα, με κέντρο διάφορους ναούς. Το γράμμα «φ» που απεικονίζει το συγκεκριμένο νόμισμα προέρχεται από το αρχικό του ονόματος «Φλιούς» και τα τέσσερα στίγματα στην σύνθεση δηλώνουν την αξία του.

ΟΜΥΛΟΥΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Ορισμένες πόλεις χαράσσουν επάνω στο νόμισμα παραστάσεις που σχετίζονται με το όνομά τους.

1. ΖΑΝΚΛΕ - ΙΤΑΛΙΑ: Απεικόνιζε ένα δελφίνι που πηδούσε σε σχήμα όπου αντιπροσωπεύει το λιμάνι της Ζάγκλης.

2. ΑΚΡΑΦΑΝΤΑΣ: Σε ορισμένες πόλεις, όπως στην πόλη Ακράγας της Σικελίας, χάρασαν επάνω στο νόμισμα παραστάσεις που σχετίζονται με το όνομά τους (ομιλούντα νόμισμα). Στην προκειμένη περίπτωση το νόμισμα απεικόνιζε έναν κάβουρα. Για τους Ακράγαντες, ο συμπολίτης τους Εμπεδοκλής έλεγε ότι απολάμβαναν την ζωή σαν να επρόκειτο να πεθάνουν την επόμενη ημέρα, ενώ κτίζουν σα να επρόκειτο να ζήσουν αιώνια.

3. ΕΡΥΘΡΑΙ: Σε ορισμένες πόλεις, όπως οι Ερυθρές της Μικράς Ασίας, χάρασαν επάνω στο νόμισμα παραστάσεις που σχετίζονται με το όνομά τους (ομιλούντα νόμισμα). Το νόμισμα της πόλης, η οποία εξελίχθηκε γρήγορα σε μια ακμάζουσα εμπορική πόλη, ονομάστηκε «Ερυθραί» και φέρει το χαρακτηριστικό σύμβολό της πόλης που είναι η δωδεκάφυλλος μέσα σε έγκοιλο τετράγωνο.

4. ΡΟΔΟ: Η Ρόδος βάζει επάνω στο νόμισμα της ένα ρόδο. Σύμβολο γονιμότητας και αθανασίας.

5. ΣΥΚΙΑ: Σε ορισμένες πόλεις, όπως στην Κάμειρο της Ρόδου, χάρασαν επάνω στο νόμισμα παραστάσεις που σχετίζονται με το όνομά τους (ομιλούντα νόμισμα). Το φύλλο συκιάς κοσμεί τα νομίσματα της Καμείρου, της σημαντικότερης πριν την ίδρυση της Ρόδου πόλης του νησιού. Οι ροδίτικες συκιάς ήταν φημισμένες στην αρχαιότητα και πολλοί μάλιστα διατύπωσαν ότι τα σύκα τους ήταν εφάμιλλα των περίφημων αττικών.

6. ΣΕΛΙΝΟΥΣ: Σε ορισμένες πόλεις, όπως στον Σελινούντα της Σικελίας, χάρασαν επάνω στο νόμισμα παραστάσεις που σχετίζονται με το όνομά τους (ομιλούντα νόμισμα). Στο νόμισμα της περιοχής αυτής απεικονίζεται ένα φύλλο από σέλινο, το οποίο ήταν το έμβλημα της πόλης. Ο Σελινούντας ήταν γνωστός για την παραγωγή του σε σέλινο από το οποίο και το όνομά του.

ΣΤΙΓΜΑ

Τα στίγματα συναντώνται σε πολλά νομίσματα της αρχαϊκής, κλασικής αλλά και ελληνιστικής περιόδου. Τα σχεδιαστικά στοιχεία, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις εντάσσονται μέσα στην σύνθεση του νομίσματος, είτε αποτελούν διακοσμητικά στοιχεία είτε υποδηλώνουν την αξία του νομίσματος.

ΚΥΚΛΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Κυκλικά διακοσμητικά σχέδια με στίγματα συναντώνται σε πολλά νομίσματα της αρχαϊκής, κλασικής αλλά και ελληνιστικής περιόδου. Έχουν διακοσμητικό χαρακτήρα και ο ρόλος τους είναι να περιβάλλουν το κύριο θέμα που απεικονίζεται στα νομίσματα.

ΕΓΚΟΙΛΟ ΣΧΗΜΑ

Στις πρώτες νομισματικές εκδόσεις της αρχαϊκής περιόδου τα σχέδια των νομισμάτων ήταν απλοποιημένα και έφεραν γεωμετρικές φόρμες. Τα μοτίβα είτε ήταν απλώς διακοσμητικά, είτε είχαν κάποιο συμβολισμό. Σε πολλές περιπτώσεις χάρασαν στα νομίσματα διάφορα βαθουλώματα, όπως έγκοιλα τετράγωνα ή ορθογώνια.

ΙΤΑΝΟΣ

Σύνηθες διακοσμητικό στοιχείο στα νομίσματα διαφόρων πόλεων, όπως στον Ίτανο της Κρήτης, ήταν ένα ακτινωτό σχέδιο που έμοιαζε με αστέρι σε διάφορες παραλλαγές.

5 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ

5 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ

• Η μελέτη για τον σχεδιασμό των νομισμάτων έγινε από τα **νομίσματα** της αρχαιότητας (**αρχαϊκή, κλασική και ελληνιστική** εποχή). Επίσης έγινε έρευνα και για τα **χαρτονομίσματα** των νεότερων χρόνων της **δραχμής**. Τα νομίσματα των εποχών αυτών έχουν πολύ ενδιαφέρον ως προς την σημασία των εικονογραφησέων τους αλλά και ως προς την **διαχρονικότητα** του σχεδιασμού τους.

• Το **περιβάλλον** και τα **στοιχεία της φύσης** ήταν από τα βασικότερα θέματα που αποτυπώνονται στα σχέδια των νομισμάτων. Οι αρχαίοι Έλληνες θαύμαζαν, αγαπούσαν την φύση και την είχαν **θεοποιήσει**. Αυτό φαίνεται χαρακτηριστικά από τα σχέδια και τους συμβολισμούς τους. Εντυπωσιακός αντίστοιχα είναι ο τρόπος που αποτύπωναν μέσω του σχεδίου, τη **μυθολογία**, τα **κοινωνικά** και **πολιτικά** γεγονότα τις εποχής, τις θεότητες και τα **σύμβολα** τους και ότι άλλο συνδεόταν με τον τρόπο ζωής τους. Η σημειολογία των σχεδίων τους έχει έντονο χαρακτήρα και συνδέεται με την σύγχρονη σημειολογική προσέγγιση της γραφιστικής και του design. Ένα στοιχείο σχεδιασμού που έχει έντονο γραφιστικό χαρακτήρα είναι τα **λογότυπα - σύμβολα** των αρχαίων πόλεων που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως προοίμιο των σύγχρονων λογοτύπων.

• Τα ποικίλα **διακοσμητικά σχήματα** και **μοτίβα** ήταν και αυτά μέρος της θεματολογίας των νομισμάτων. Παράλληλα πλαισίωναν και ήταν μέρος της σύνθεσης άλλων θεμάτων. Ένα χαρακτηριστικό **στοιχείο** το οποίο με ενέπνευσε ιδιαίτερα είναι τα στίγματα που εκτός από **διακοσμητικό** χαρακτήρα μέσα στη **σύνθεση**, δήλωναν και την **αξία** του εκάστοτε νομίσματος.

• Αξιοσημείωτο είναι η **ειλικρίνεια** και η **συνέπεια** του σχεδιασμού. Κάθε σχέδιο που δημιουργούσαν, από ένα περίτεχνο λεπτομερές πρόσωπο μέχρι ένα στίγμα, δεν ήταν τυχαία αλλά είχαν όλα την **σημασία** και το **νόημα** τους. Πίσω από κάθε **σχέδιο** υπήρχε πάντα ένας **μύθος**, ένα **σύμβολο**, μια **ιδέα**, μια **αξία!** Αυτό το στοιχείο θεωρώ πως είναι αρκετά σημαντικό καθώς αποτελεί βασική αρχή της τέχνης της γραφιστικής ως **οπτικής επικοινωνίας**.

• Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι η **τέχνη** πρωτοστατούσε σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής των **αρχαίων Ελλήνων**. Από τα πιο σημαντικά και επιβλητικά μνημεία τέχνης και αρχιτεκτονικής μέχρι τα απλά καθημερινά μαγειρικά σκεύη ή παιδικά παιχνίδια, όλα ήταν άριστα σχεδιασμένα και έντεχνα. Η **τέχνη** και η **αισθητική** ήταν στοιχεία συνυφασμένα με την **καθημερινή ζωή** των αρχαίων, ανεξάρτητα από το οικονομικό και κοινωνικό τους επίπεδο, κάτι που **αποτυπώνεται** σε όλα τα αρχαία ευρήματα.

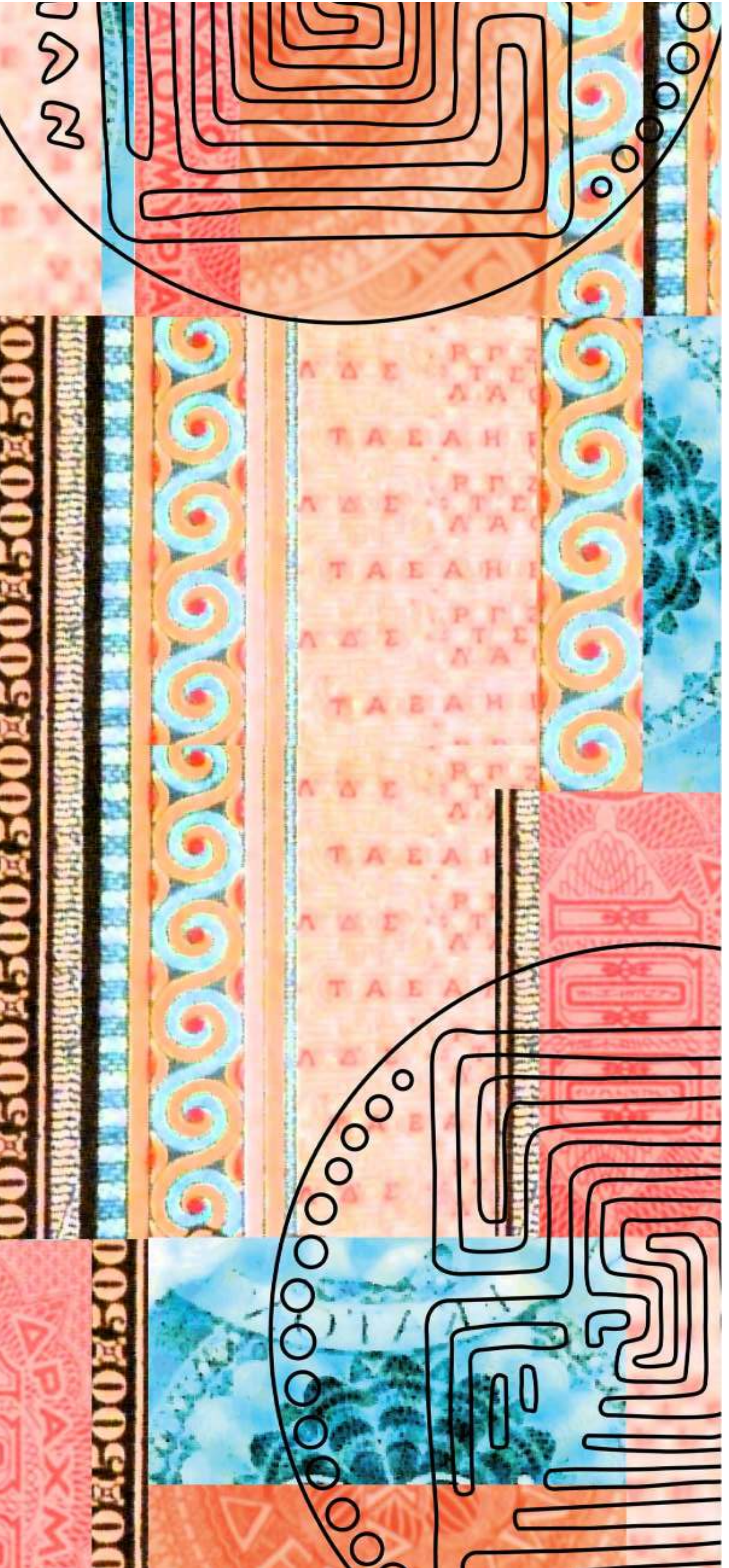
• Ο **περίτεχνος σχεδιασμός** πληθώρας αναπαραστάσεων, σχεδόν πάντα μέσα σε ένα **πολύ μικρό κύκλο** - νόμισμα και η **ευρηματική** ένταξη και **σύνθεση** του σχεδίου μέσα σε αυτόν, ήταν μια πρόκληση για μένα. Με ώθησε να μελετήσω παραπάνω αυτά τα σχέδια και να τα αποτυπώσω αφαιρετικά με ένα **περίγραμμα**, σε 2D διαστάσεις, αρχικά μέσα στον κύκλο τους αλλά και στη συνέχεια να τα **επαναπροσδιορίσω** και να τα εντάξω σε άλλες συνθέσεις και άλλα **σχήματα**. Πέρα από τα νομίσματα, σημαντικό ρόλο στη μελέτη μου έπαιξαν και τα **χαρτονομίσματα** της **δραχμής** των **νεότερων εποχών**, που συναρπάζουν με την **λεπτομέρεια** του σχεδιασμού τους, τη σύνθεση των διακοσμητικών τους στοιχείων, τις **γραμματσειρές** και τα **χρώματα** τους. Τα στοιχεία αυτά μου έδωσαν το έναυσμα να πειραματιστώ με τα patterns και τα χρώματα των χαρτονομισμάτων και να τα συνδυάσω με τα σχέδια των νομισμάτων.

• **Στόχος της μελέτης μου είναι να φέρω στο προσκήνιο τα αρχαία σχέδια και σύμβολα των Ελληνικών νομισμάτων και να τα επαναπροσδιορίσω με σύγχρονες ιδέες και τεχνικές, εντάσσοντάς τα σε έναν κοινωνικό χώρο, όπως το πωλητήριο ενός μουσείου, όπου θα μπορούν όλοι να τα γνωρίσουν, να τα αγαπήσουν, να τα πάρουν μαζί τους και να μάθουν ένα κομμάτι της μακρόχρονης ιστορίας τους.** Έτσι, η αρχαία ελληνική τέχνη θα ταξιδέψει μέσα στο χρόνο, θα αναγεννηθεί και θα ενταχθεί μέσα στη σύγχρονη καθημερινότητα των ανθρώπων, ως μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας.

6 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

6 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (650-479 π.Χ.)

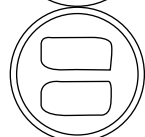
Αθήναι
Αργυρό τετράδραχμο

Αθήναι
Δίδραχμο

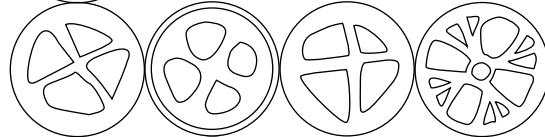
Σάμος, στατήρ
από ήλεκτρο

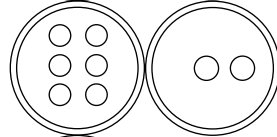
Λυδία, στατήρ

Αθηναϊκά τετράδραχμα
και υποδιαιρέσεις

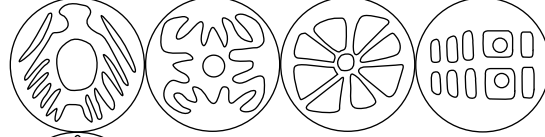
Ιμέρα, Σικελία

Θάσος, στατήρ

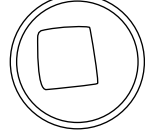
Έφεσος & Ιωνία
στατήρ από ήλεκτρο

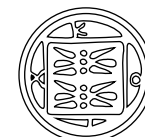
Ιωνία, Μίλητος

Σίφνος, αργυρός
στατήρ

Ακροφωνικό

Φρύπας

Δελφίν

Σητεία

Καρκίνος

Βάτραχος

Ίππος

Φλαύκα

Μακεδονική ασπίδα
και περικεφαλαία

Συρακούσες

Λαγώς

Περιστέρα

Αλέξανδρος Α

Ιμέρα, δραχμή

Βους

Χελώναι

Καρία

Ζάγκλη, δραχμή

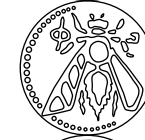
Σελινούς, δίδραχμον

Ρόδος
τετράδραχμον

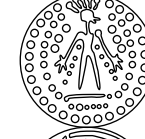
ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (476-336 π.Χ.)

Μένδη
τετράδραχμον

Ερυθραί, δραχμή

Έφεσος
τετράδραχμον

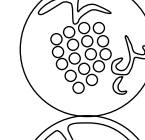
Βοιωτών, στατήρ

Θάσος,
τετράδραχμον

Αθηνά

Ιππόκαρπους
αντιμέτωπους

Νάξος

Θράκη

Θούριοι, διπλός
στατήρ

Φλιούς

Αρκαδία

Μαντίνεια

Πριανός, Κρήτη

ΘΕΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΤΟΥΣ

Ερμής

Δήμητρα & Περσεφόνη

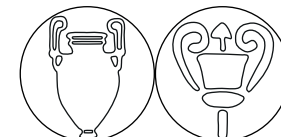
Νύμφες

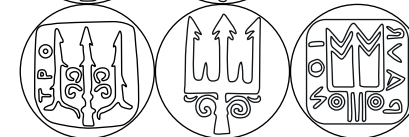
Αφροδίτη

Διόνυσος

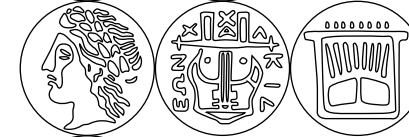
Ποσειδών - τρίαινα

Ζεύς - Δίας

Απόλλων

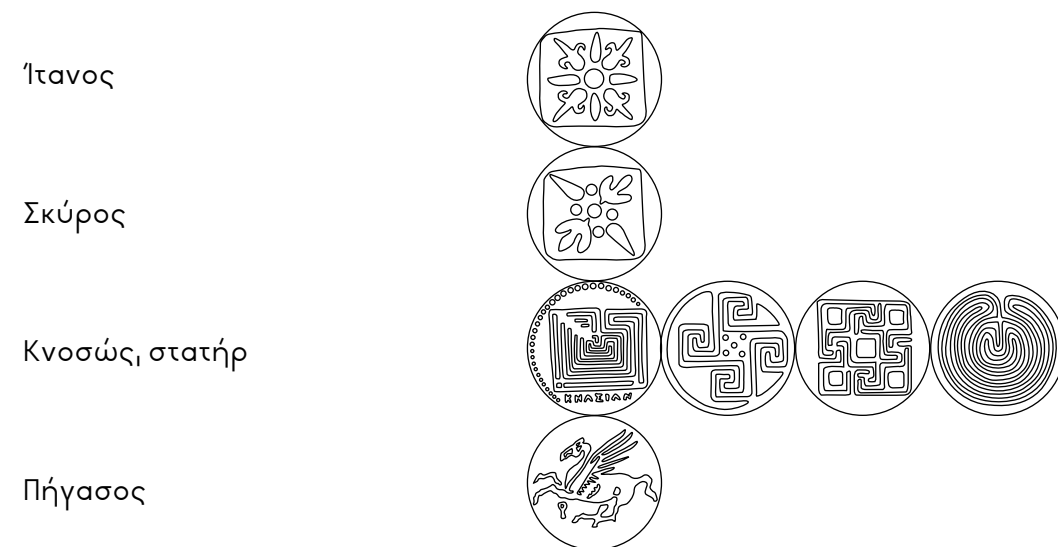
Αθηνά

Αρχέλαος

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323-100 π.Χ.)

ΘΕΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΤΟΥΣ

ΔΡΑΧΜΗ - ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ (1942-45 μ.Χ.)

Κατοχικό χαρτονόμισμα
10 δισεκατομμύρια
δραχμές, του 1944

Κατοχικό χαρτονόμισμα
100 δισεκατομμύρια
δραχμές, του 1944

Κατοχικό χαρτονόμισμα
2000 εκατομμύρια
δραχμές, του 1944

Κατοχικό χαρτονόμισμα
100 δισεκατομμύρια
δραχμές, του 1944

Κατοχικό χαρτονόμισμα
25 εκατομμύρια δραχμές,
του 1944

Κατοχικό χαρτονόμισμα
500 δραχμές, του 1943

Κατοχικό χαρτονόμισμα
1000 δραχμές, του 1942

Κερματικό γραμμάτιο
1 δραχμή, του 1944

Κερματικό γραμμάτιο
5 δραχμών, του 1945

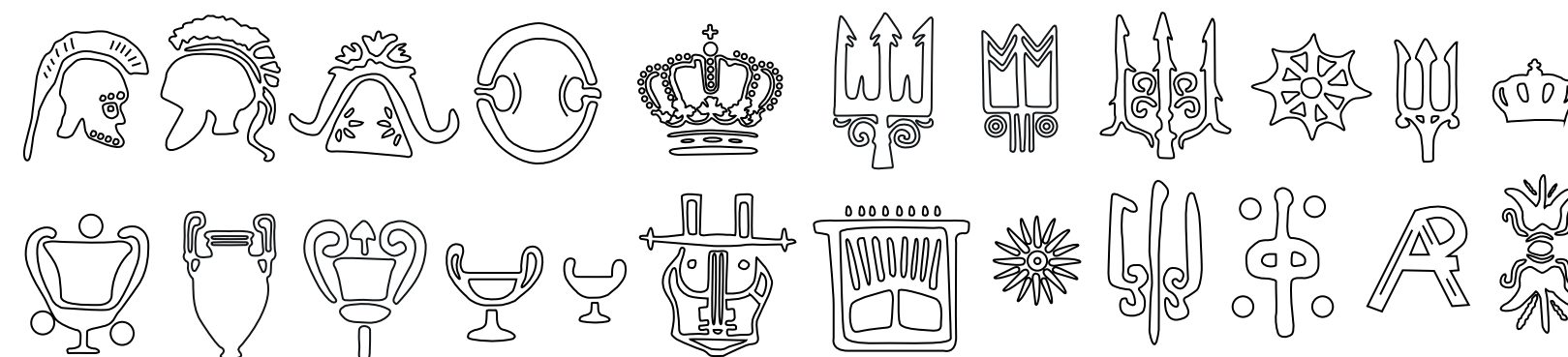
7 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

7 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Σε αυτό το στάδιο της έρευνας **αναλύω** το ήδη υπάρχον υλικό και τα προσχέδια μου ώστε να φτιάξω ένα χάρτη με τις **βασικές αρχές** που υπάρχουν και τον τρόπο όπου εγώ θα επέμβω ώστε να ορίσω καινούργιες. Από την έρευνα παρατήρησα ότι τα **νομίσματα** χωρίζονται σε εποχές π.χ. αρχαϊκή, κλασσική, ελληνιστική κλπ. Αυτό μου κέντρισε το ενδιαφέρον ώστε να δω πως μπορώ εγώ να επέμβω και να **ορίσω** δικές μου **κατηγορίες** και με ποιο τρόπο μπορεί να γίνει η **σύνδεσή** τους. Έτσι όρισα τρεις κατηγορίες σχεδίων. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται τα **σύμβολα**, στη δεύτερη τα **ζώα & φυτά** και στην τρίτη τα **γεωμετρικά & διακοσμητικά σχήματα**. Τέλος υπάρχει και μια ξεχωριστή κατηγορία όπου είναι σχέδια από **χαρτονομίσματα** της **δραχμής**. Παρακάτω παρουσιάζονται προσχέδια με βάση τις κατηγορίες που έγιναν από τα νομίσματα και με την σύνθεση κάποιων χαρτονομισμάτων.

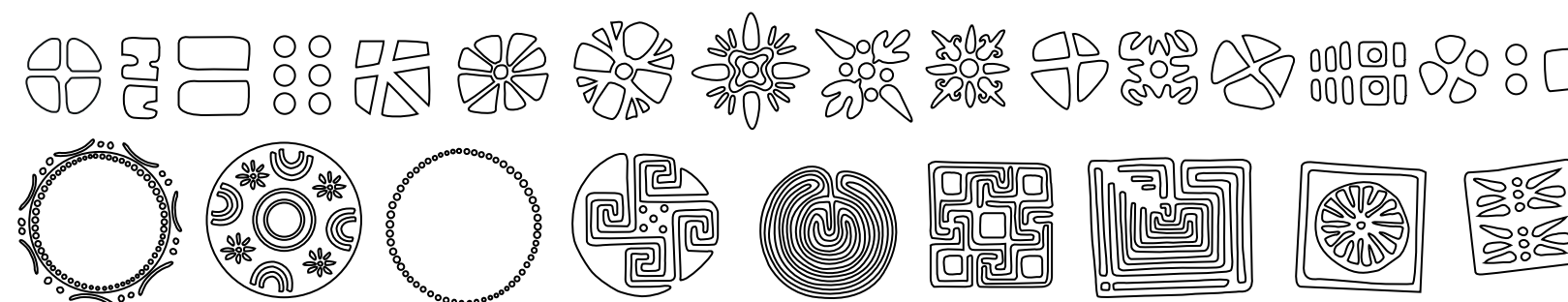
1. ΣΥΜΒΟΛΑ

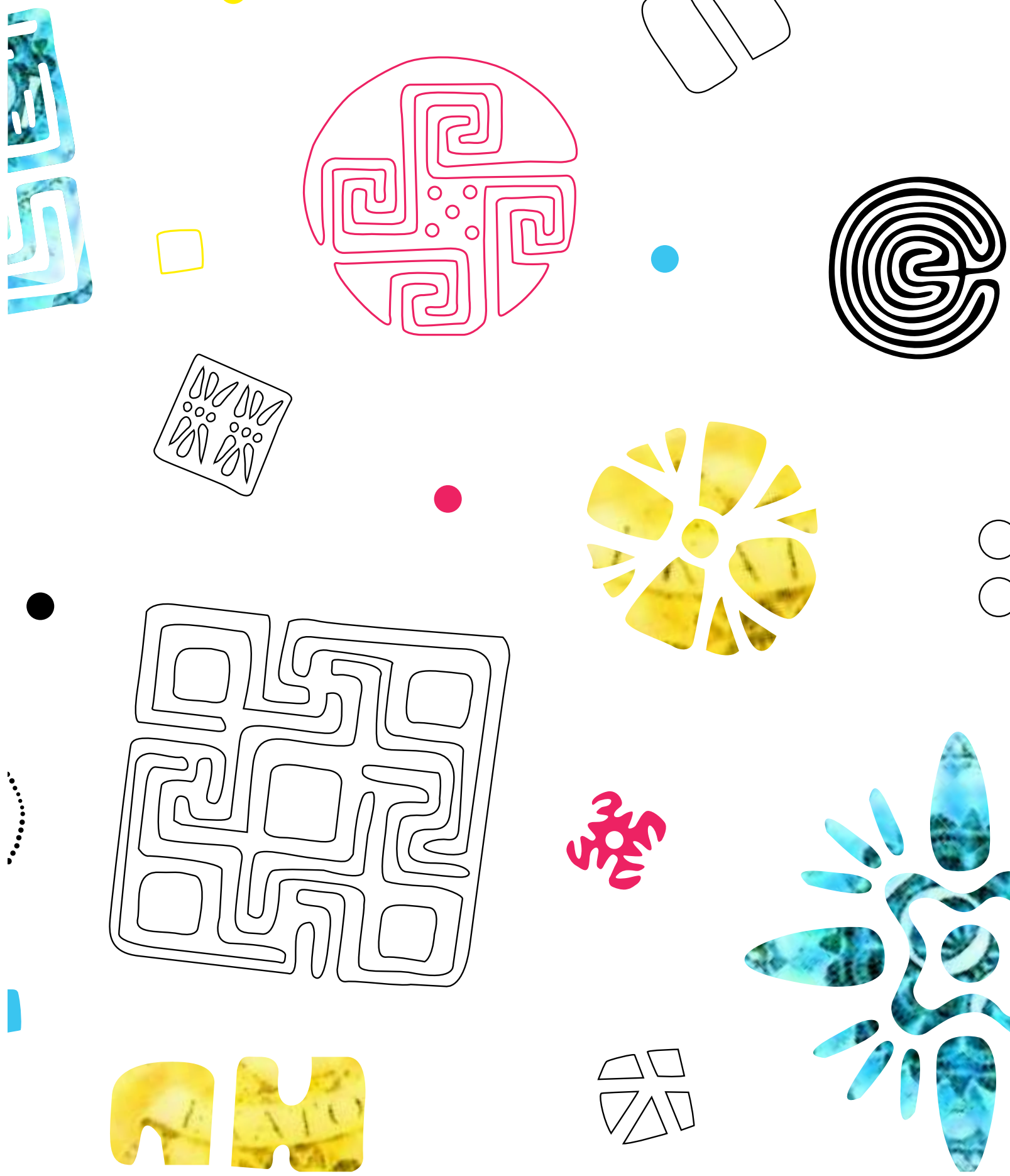

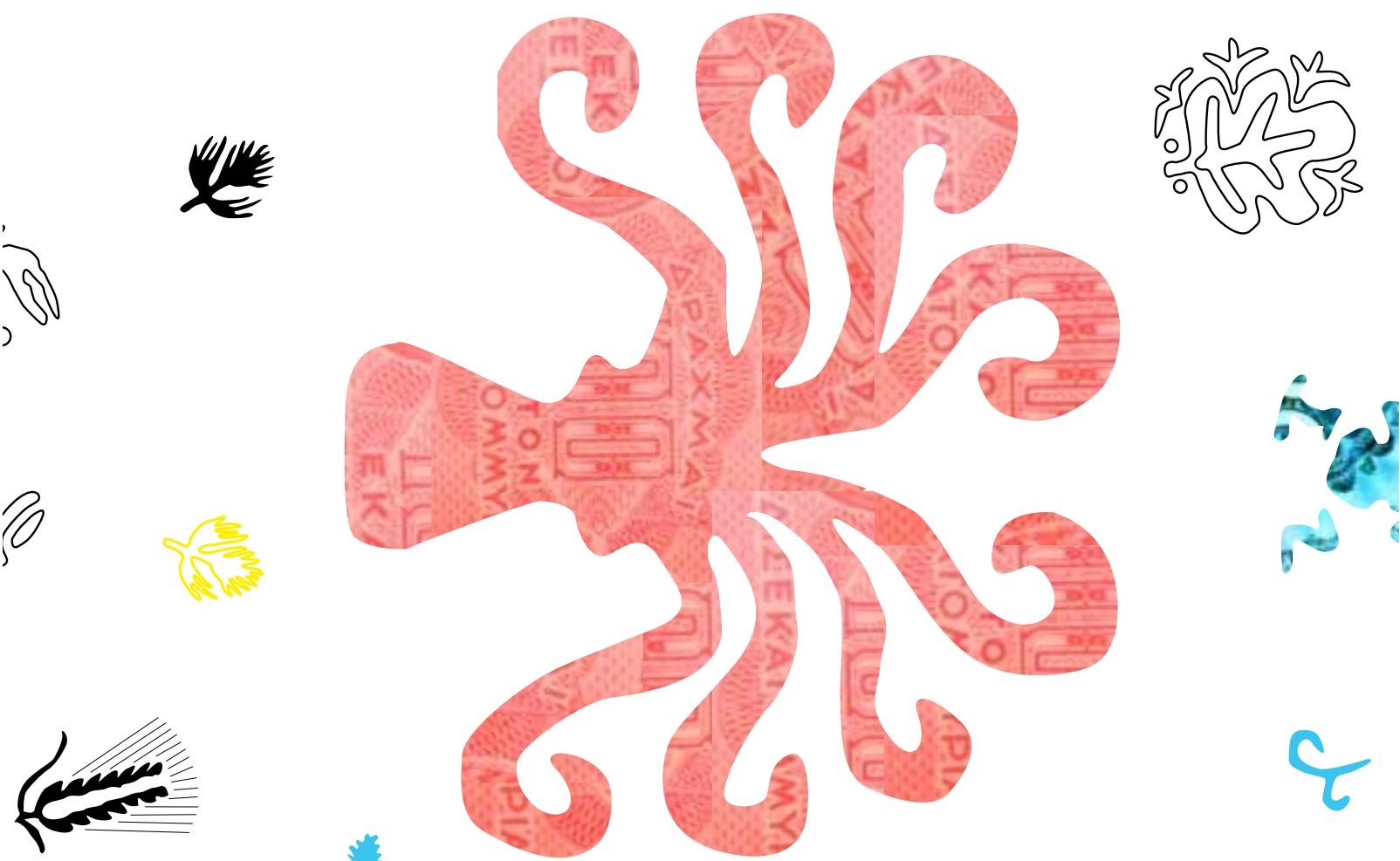
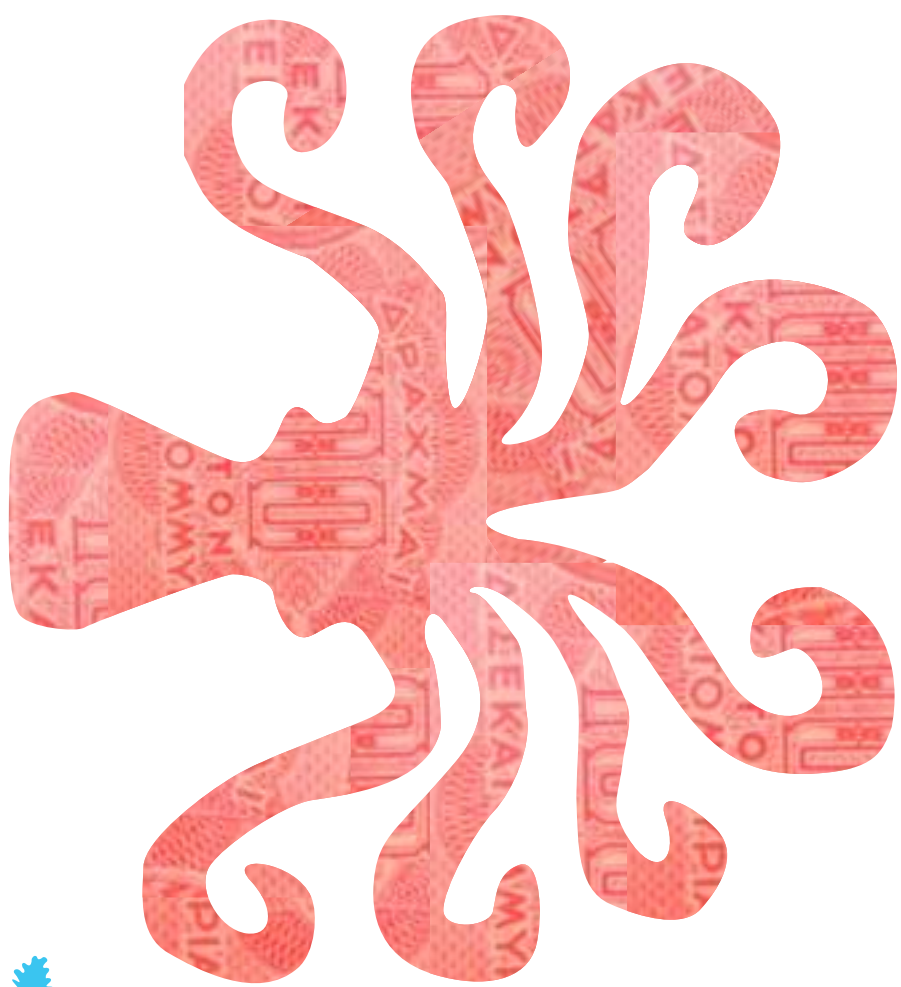
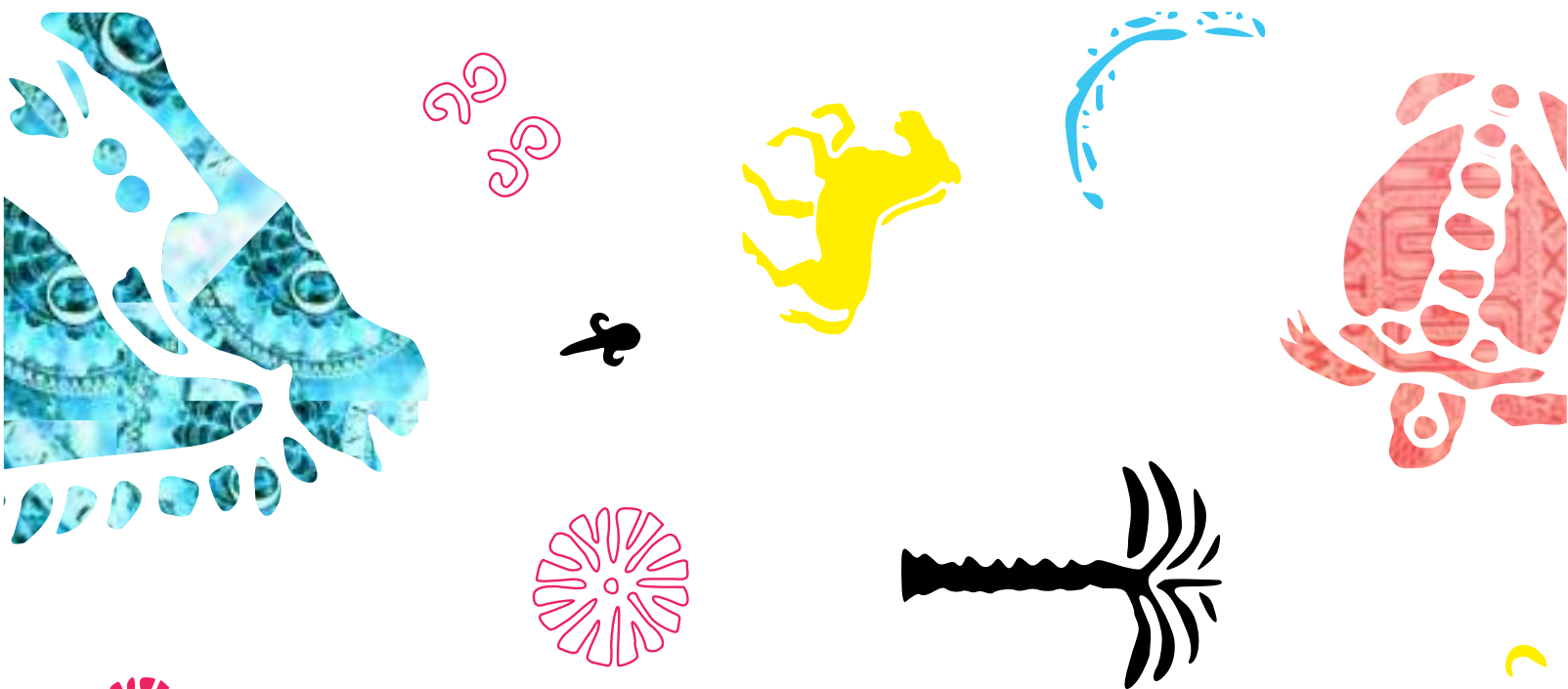
2. ΖΩΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ

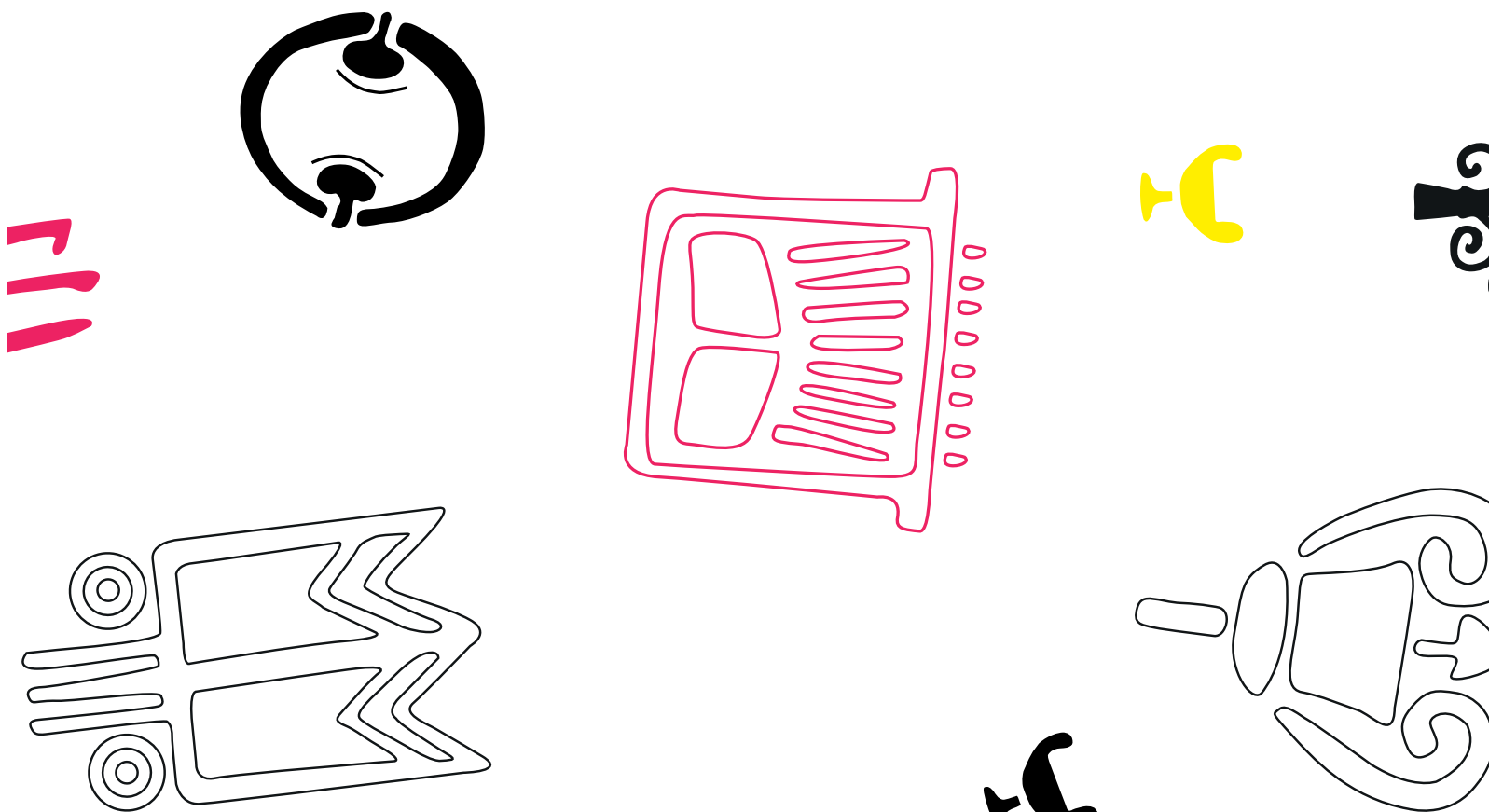

3. ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

8 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

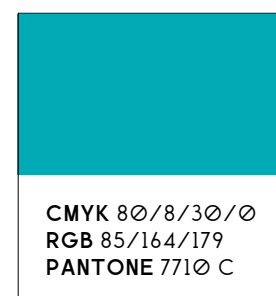
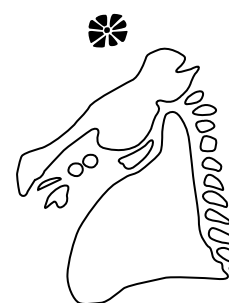
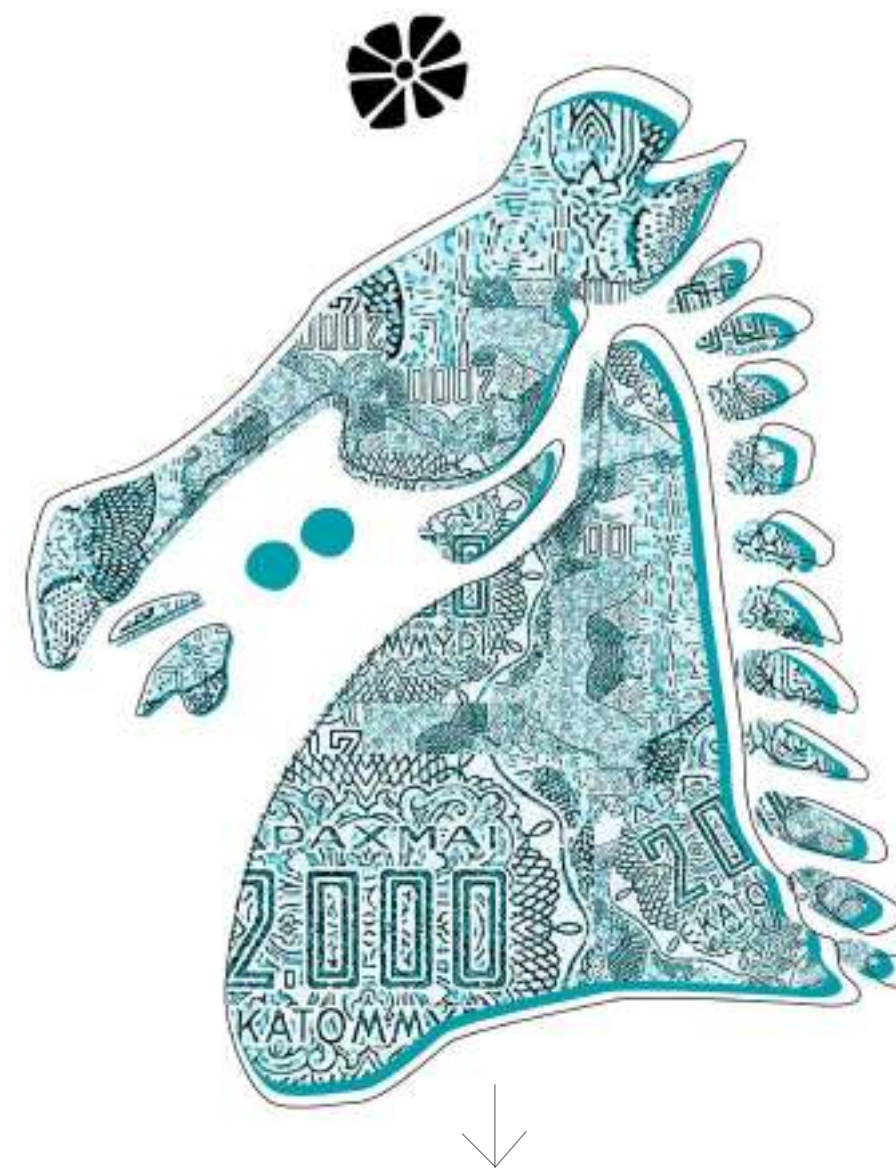
8 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Τα **τελικά σχέδια**, όπως εξελίχθηκαν στην πορεία της έρευνας και του σχεδιασμού, **συνδυάζουν στοιχεία** από τις **τρεις κατηγορίες νομισμάτων** αλλά και από τα **χαρτανομίσματα**. Οι εικονογραφίες των νομισμάτων επανασχεδιάστηκαν αφαιρετικά με μαύρα περιγράμματα σε άσπρο φόντο και συνδυάστηκαν με **patterns, τυπογραφία** και **χρώματα** των χαρτονομισμάτων.

Η κάθε σχεδιαστική **σύνθεση** περιλαμβάνει **στοιχεία** από δύο διαφορετικές κατηγορίες νομισμάτων. Το ένα από τα δύο είναι **μαύρο** σε **μικρότερη** διάσταση στην σύνθεση, ενώ το άλλο είναι το **βασικό θέμα** της σύνθεσης και συνδυάζεται με τα **σχέδια** και τους χρωματισμούς των χαρτονομισμάτων.

Τα **χρώματα** που συναντάμε στα σχέδια είναι αποχρώσεις του μπλε, του κόκκινου, του πράσινου και του κίτρινου. Τα σχέδια θα τυπωθούν σε **ύφασμα**, σε τρία διαφορετικά μεγέθη και σε ποικιλία συνθέσεων μεταξύ τους, ώστε να ταιριάζουν στο **σχήμα** και το μέγεθος της κάθε **τσάντας**. Κάποιες **σχεδιαστικές συνθέσεις** παρουσιάζονται ενδεικτικά παρακάτω όπως επίσης και μερικές εφαρμογές των σχεδίων σε κούπες, μπλουζάκια και κάρτες.

Τέλος παρουσιάζονται οι τέσσερις αφίσες της **διαφημιστικής καμπάνιας** της εταιρίας «Hold Greece». Η πρώτη αφίσα, στην οποία βρίσκεται ο τίτλος και το slogan, λειτουργεί ως συνοδευτική των τριών άλλων αφισών. Στις επόμενες δύο αφίσες είναι κάποιες σχεδιαστικές συνθέσεις με σχέδια και patterns, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ως τυπώματα σε τσάντες. Η τελευταία αφίσα περιέχει μια σύνθεση φωτογραφιών από τσάντες, στις οποίες τυπώθηκαν σχέδια στην μπροστινή πλευρά.

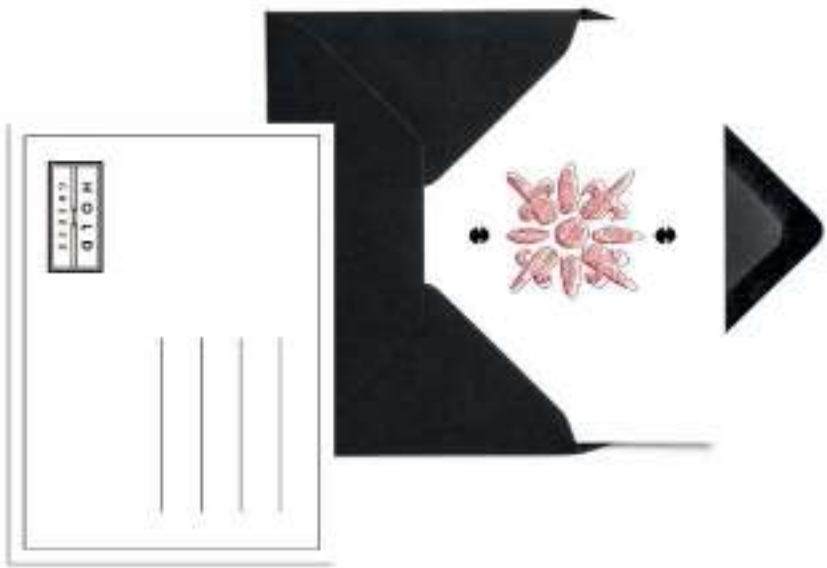

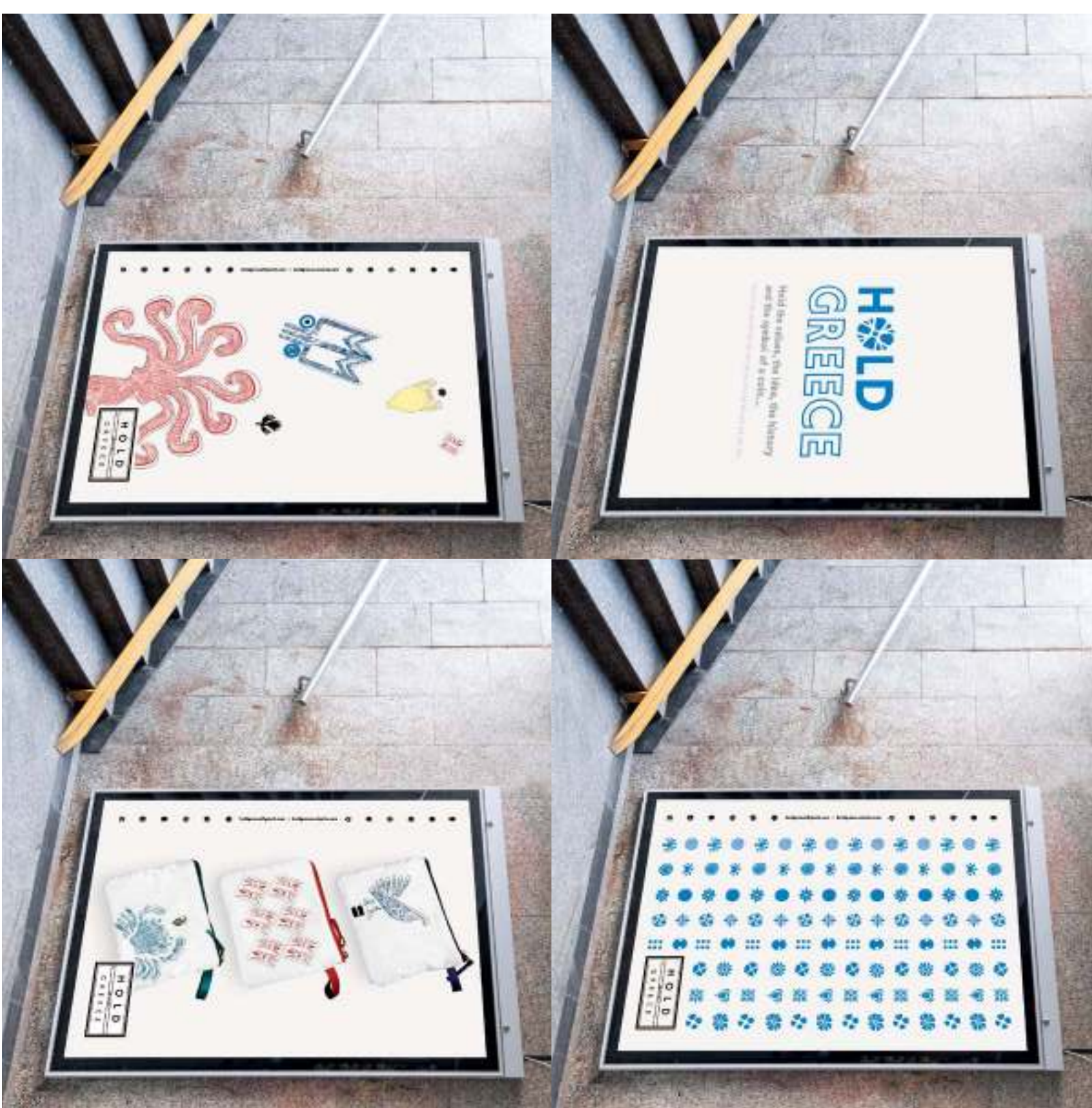
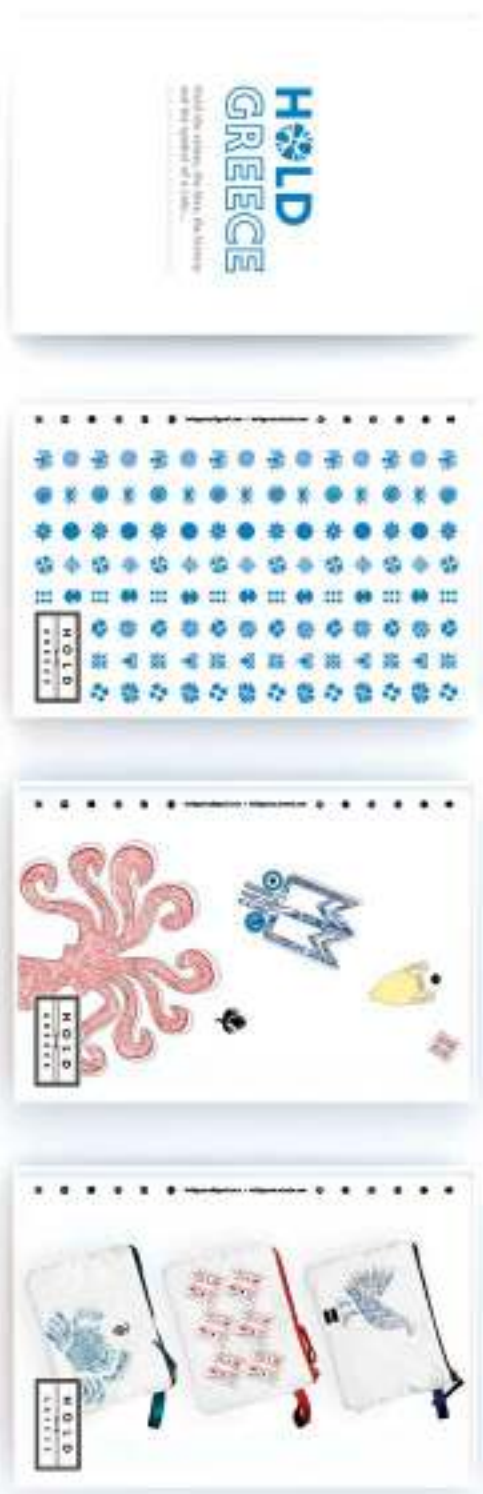

9 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

9 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΘΗΝΑΪΚΕΣ ΦΛΑΥΚΕΣ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2012

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - ΑΡΧΑΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1996

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ ΑΦΗΓΗΣΗ, Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2008

ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑ, ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, Υπουργείο Πολιτισμού - Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο - Νομισματικό Μουσείο - ALPHA BANK, Αθήνα 2011

ΝΟΜΙΣΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ, Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ALPHA BANK, Αθήνα 2007

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ, Υπουργείο Πολιτισμού - Νομισματικό Μουσείο - εκδόσεις Κάπρον, Αθήνα 1996

ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΟΙΩΤΙΑ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2013

ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΡΑΚΗΣ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2013

ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2007

ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2012

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ, ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΜΑΡΤΙΡΙΕΣ, Νομισματική Συλλογή - ALPHA BANK, Αθήνα 2009

ΧΑΛΚΟΥΣ, ΕΝΕΚΑ ΑΛΛΑΓΗΣ, Ο ΑΦΝΩΣΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ, Κοινωφελές Ίδρυμα Κοινωνικού & Πολιτιστικού Έργου, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2006

<http://www.en-gr.com/index.php/el/silloges-istoria/nomismata/553-ancient-drachma>

<http://www.coinsmania.gr/cm/ancient/ancient/ancient2.htm>

<http://www.coinsmania.gr/cm/guide/coinsimage/ancientimage3b.htm>

<http://www.coinsmania.gr/cm/ancient/ancient/ancient1c.htm>

<https://www.numisbids.com/n.php?p=sale&sid=286&cid=8634>

<http://www.hellinon.net/AELLDIK/Nomisma.htm>

<http://www.alphanumismatics.gr/coinknow.aspx?id=7>

<http://www.krassanakis.gr/coins.htm>

<http://www.slideshare.net/notasiako/ss-11545949>

<http://www.nocomments.gr/news/koinonia/80534/ola-ta-ellinika-hartonomismata-se-drahmes-poy-kykloforisan-stin-istoria>

<http://www.crashonline.gr/eikones-apo-to-parelthon-i-apo-to-mellon-ola-ta-ellinika-xartonomismata-apo-to-1841-eos-to-2002/>

<https://www.youtube.com/watch?v=CN7rNF7ogkk>

http://laografikomouseiobaltinoy.blogspot.gr/2015/08/blog-post_19.html

<http://aeginalight.gr/article.php?id=42013>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CF%81%CE%B1%CF%87%CE%BC%CE%AE>

